

**Beknopt verslag commissie Wonen & Ruimte van de gemeenteraad Emmen op maandag 13 maart en dinsdag 14 maart 2023, op beide data vanaf 19.30 uur**

**Aanwezig:**

|                   |   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-------------------|---|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Voorzitter        | : | de heer J.B.W. Wittendorp                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Commissiegriffier | : | de heer F.W. te Winkel                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Collegeleden      | : | de heer J. Otter, de heer P.M. Schrik, de heer R. van der Weide                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| De commissieleden | : | de heer M. Meijer (VVD), de heer E.J. Gels (VVD), mevrouw B. van der Woude (GroenLinks), mevrouw M. Stulp (D66), de heer J.H. Koops (D66), de heer M.M. Tuik (CDA), de heer D.H. van Dijken (CDA), de heer A. de Vries (PvdA), mevrouw T. Hummel (PvdA), mevrouw V.S.L.R. Spang (PvdA), de heer H.A. Bos (Wakker Emmen), de heer W.L.H. Moinat (SP) ( <i>13 maart</i> ), mevrouw C.P.M. Ester-Schokker (SP) ( <i>14 maart</i> ), de heer L.H. Herbers (Wakker Emmen), de heer G.J. Bijlsma (Wakker Emmen) ( <i>14 maart</i> ) de heer D.M. Poelman (Wakker Emmen), de heer A.J. Jakobs (Wakker Emmen) ( <i>14 maart</i> ), mevrouw M. Hekhuis (Wakker Emmen) ( <i>14 maart</i> ) de heer R.R. Pruisscher (ChristenUnie), de heer M.J. Supheert (ChristenUnie), de heer D. Dekker (Wakker Emmen), de heer K. Bosma (PVV), de heer R.S. de Jong (Hart voor Emmen), de heer H.M. Kasteleijn (50PLUS), de heer M.P. Hornis (50PLUS) |
| Verslaglegging    | : | de heer D.P. Drolenga (Notuleerservice Mooi Werk)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

**1. Opening en vaststelling agenda**

**Voorzitter Wittendorp** opent de vergadering op maandag 13 maart om 19.30 uur en heet de aanwezigen welkom. Voorstel is de agendapunten waarbij de 15 sprekers aan het woord komen (7B, 7D en 9A), als eerste af te handelen. De agenda wordt met deze volgorde wijziging vastgesteld.

**2. Actuele mededelingen college/presidium: n.v.t.**

**7. Bespreken B-stukken**

**7B. Bestemmingsplan 'Buitengebied, Hoogspanningsstation Veenoord' gewijzigd vaststellen**

*Eerste termijn spreker*

**Mevrouw Van der Blom (inwoner)** verzoekt de commissie dit bestemmingsplan niet te wijzigen. Op andere locaties was het allang mogelijk geweest om te bouwen vanwege de stikstofruimte. Er is ook sprake van laagfrequent geluid met veel hinder, zoals bij windturbines. In het onderzoek wordt de 24/7 geluidssterkte in de niet-meetbare eenheid dB(A), inclusief piekgeluiden, ten onrechte vergeleken met het niet-tonale verkeersgeluid op de A37, dat ook rustmomenten kent en dus in leefbaarheid scheelt. Veel geluidsdeskundigen trekken dB(A) als meeteenheid voor laagfrequent geluid in twijfel. Volgens onderzoeken in Scandinavië en vele andere landen blijkt dat 2-36% van de omwonenden hier hinder van ondervindt en gepaard gaat met gezondheidseffecten. RIVM-onderzoek uit 2017 stelt dat de geluidstest bij laagfrequent onbetrouwbaar is, ondanks gevel- en glasisolatie: hierover is geen adequate informatie beschikbaar. De geveldemping was lager dan berekend, met in pandig meer geluid tot gevolg. Laagfrequent geluid houdt zich niet aan reguliere afstandsnormen. Het is niet uit te sluiten dat inwoners van de Delftlanden ook hinder gaan ondervinden van dit hoogspanningsstation. Als alternatieve locaties niet meer aan de orde zijn, moet de gemeente nadenken over een compensatieregeling voor de direct omwonenden met direct uitzicht op het station, in een

straal van 1.100 meter vanwege de overlast, horizonvervuiling en waardevermindering van woningen plus maatregelen om het tonale laagfrequent geluid te dempen. Hopelijk wil de commissie het plan alsnog heroverwegen.

**50PLUS** informeert waaruit het gezin Van der Blom bestaat.

**Mevrouw Van der Blom** heeft naast haar echtgenoot twee kinderen van 8 en 10 jaar.

**PVV** vraagt hoe ver insprekster van de geplande locatie af woont. Overweegt zij te verhuizen?

**Mevrouw Van der Blom** zegt dat haar woning 1,03 km. daarvanaf ligt, met direct uitzicht op de geplande locatie. In 2021 hebben zij de woning gekocht, onwetend van dit plan. Anders hadden zij die nooit gekocht. Sinds mei 2022 staat het te koop.

**GroenLinks** vraagt namens wie mevrouw Van der Blom insprekt.

**Mevrouw Van der Blom** doet dat namens haar gezin. Zij had verwacht dat deze avond ook buurtbewoners zouden komen, maar die komen niet opdagen. Sinds de nieuwjaarsvergadering is er geen overleg van het buurtcomité meer geweest.

#### *Eerste termijn raadscommissie*

**VVD** is overtuigd van nut en noodzaak van het geplande hoogspanningsstation om de energievoorziening voor de toekomst te waarborgen. In de regio staat de netcapaciteit zwaar onder druk. Bestaande bedrijven kunnen al bijna niet meer terugleveren en nieuwe kampen met beperkingen of wachtlijsten. De locatiekeuze is goed afgewogen met een navolgbaar proces. Liever had de VVD het station verder van de bebouwing gezien, zoals de locatie Marokko. De locatie Veenoord is gezien de energielogistiek en kosten beter. Wat zijn de voordelen voor de gemeente en omwonenden? Wordt de grond verkocht of verpacht aan TenneT en Enexis? Is de procedure nog te versnellen? Liever wel, want ingebruikname in 2027 lijkt te ver weg gezien de snel groeiende energievraag.

**GroenLinks** begrijpt de noodzaak voor de komst van het hoogspanningsstation om de levering van stroom te borgen. De beantwoording op een vraag in een zienswijze of deze locatie puur financieel is ingestoken, is niet helemaal helder en neemt de zorgen van omwonenden niet weg. Voor de maatregelen rond de dassenburcht en de bosmuizennesten is ontheffing aangevraagd. Wat gebeurt er als die er niet komt? Is naar een alternatieve locatie hiervoor gekeken? Is dat überhaupt gebeurd voor dit station? De fractie heeft wat twijfels bij dit plan en wacht de reactie van het college af.

**D66** begrijpt de zorgen van omwonenden over de ingrijpende plaatsing van het hoogspanningsstation. Het is bij Veenoord wel het beste alternatief om in de toekomst nog meer van windenergie en de Zonneroute A37 te profiteren. Ondanks dat de reactienota op de zienswijzen duidelijk leek, brengt insprekster nieuwe inzichten in. D66 is benieuwd naar de reactie van de wethouder. Complimenten voor de haast die het college maakt met dit plan.

**CDA** vindt de locatiebenaming 'Veenoord-Boerdijk' duidelijker. Waarom is met de nota van beantwoording van de zienswijze ook de conceptversie meegezonden? Aanpassing en uitbreiding van het net is noodzakelijk gezien de groei in vraag en aanbod. Het hoogspanningsstation is dan ook van groot maatschappelijk belang. Goed dat omwonenden zijn betrokken, maar hoe kijkt de wethouder naar de 24 pagina's aan zienswijzen? De magnetische straling en geluid komen daarin vaak voor. Bij het laatste wordt voldaan aan de '*redelijkerwijs te stellen criteria*': wat zijn die? De omwonenden zijn betrokken: zij konden hun eisen en ideeën inbrengen. Is bij de instandhouding het inrichtingsplan voldoende geborgd voor de lange termijn? Aan maximale stikstofdepositie op de omliggende Natura 2000-gebieden is 0,00 mol te verwachten: zeer vreemd.

**PvdA** sluit zich aan bij de gestelde vragen over de netcapaciteit. Is dit station voldoende of komen er nog meer in de toekomst? Er is een uitgebreide locatieanalyse verricht met twee voorkeuren. De fractie volgt de keuze voor Boerdijk, dat beter aansluit op de bovenleidingen en dichter bij de grootverbruikers ligt. Uit de zienswijzen en het betoog van insprekster blijkt duidelijk dat omwo-

nenden voor hinder vrezen. De reactienota gaat hier uitgebreid op in en er is een zorgvuldige belangenafweging gemaakt, inclusief mens en milieu. De inpassing is goed onderzocht met een namaakdassenburcht en aandacht bij de aannemer voor mogelijke archeologische objecten. De PvdA ziet duurzame energie als belangrijk thema. Dit vergt keuzes in wind- en zonne-energie, waaronder het versterken en toekomstbestendig maken van het elektriciteitsnet. Dit raadsvoorstel past hierin.

**Wakker Emmen** ziet het stroomnetwerk onder druk staan. Dat zal alleen nog maar meer worden de komende decennia. De enige oplossing is een groot hoogspanningsstation. Begrijpelijk is de toenemende stroomvraag vanwege meer nieuwe bedrijven en woningen. Daarnaast heeft Emmen de opgave te vervullen van de RES 1.0 voor de toename in zon en wind, meer elektrische auto's en meer consumentenverbruik. De bereikbaarheid van energie is van groot belang om aan de duurzaamheidsopgave te voldoen en nieuwe bedrijven en woningen aan te sluiten. Al in 2021 is de raad erover geïnformeerd dat Boerdijk de voorkeurslocatie zou worden. Daarna vonden diverse bijeenkomsten plaats die tot een landschappelijk inpassingsplan leidden met inspraak van inwoners. Wat gaf de doorslag om te kiezen voor Boerdijk? Er zijn meerdere locaties met minder omwonenden en nabijheid van hoogspanningsleidingen zonder uitbreiding van elektriciteitsmasten. Hoe is te voorkomen dat in 2030 het net opnieuw vol zit? In heel Noordoost-Nederland vinden netuitbreidingen plaats. In hoeverre vindt regionale afstemming plaats? Is er een langetermijnagenda? Zijn er plannen om over tien jaar meer stations als deze, of groter, te bouwen? Is er een (in)directe relatie met de doelen in de RES 1.0? TenneT noemt op zijn website Boerdijk al als locatie. Is dit wel verstandig daar de gemeenteraad er nog over moet besluiten? Dit kan de verkeerde indruk bij omwonenden wekken. Geldt een akkoord van de raad op dit plan automatisch voor toekomstige realisaties op deze locatie, zodat TenneT en Enexis in de toekomst het station vrij kunnen uitbouwen?

**SP** gaat voorzichtig akkoord met dit voorstel. TenneT is al acht jaar bezig met procedures en twee jaar met de aanleg. Door aangescherpte eisen en de opgelopen vertraging is niet ondenkbaar dat de realisatie langer kan duren dan 2027. Vanwege de zorgvuldigheid moet dit worden aangepast in de besluittekst. Heeft de vertraging gevolgen voor lopende of toekomstige duurzaamheidsprojecten? Wat zijn de financiële gevolgen als bedrijven hierdoor benadeeld worden? Graag een reflectie op het betoog van insprekerster over laagfrequent geluid.

**ChristenUnie** vindt dat dit plan heel hard nodig is. De fractie kan de opzet en de denkwijze van B&W goed volgen, daar het plan binnen de wettelijke kaders valt. Goed dat wordt gekeken naar de inpassing om de druk op landschap en fauna te verminderen. Zijn er op korte termijn problemen te verwachten met het net? Zo ja, welke concrete oplossingen zijn er dan?

**PVV** ziet een duidelijke uitleg van de noodzaak voor levering van elektriciteit in Noordoost-Nederland, daar de leveringszekerheid nu al onder druk staat. Maar deze miljoenenprojecten zijn direct gevolg van de landelijke energietransitie met een totaal kostenplaatje van 1.000 miljard tot 2050, oftewel 115.000 euro per werkende Nederlander. Dat de eindgebruiker hiervoor opdraait, is terug te zien in de almaar stijgende energiekosten. Is het wenselijk om voor Nieuw-Amsterdam en Veenoord een gebiedsfonds in te stellen met een jaarlijkse bonus bij toekomstige ontwikkelingen?

**CDA** ziet dat veel inwoners vrijwillig investeren in zonnepanelen en/of een elektrische auto om meer elektriciteit op te kunnen wekken om kosten te besparen. Deze ontwikkeling is nodig voor de verduurzaming. De beweegredenen zijn toch van de inwoners en niet van het Rijk? Heeft de heer Bosma van de PVV ook zelf zonnepanelen?

**PVV** ziet de noodzaak, maar maakt zich zorgen over de kosten. Door de energietransitie stijgen die op alarmerende wijze. De heer Bosma heeft naast een elektrische auto ook zelf zonnepanelen. De terugverdiëntijd valt echter enorm tegen, omdat de teruglevering wordt stopgezet bij piekbelasting. Dat werd bij de aanschaf niet verteld. Het opladen van zijn elektrische auto aan de snelweg blijkt daarnaast 65 euro te kosten. De eindgebruiker is al met al zeker niet goedkoper uit.

**GroenLinks** ziet de relevantie van de energietransitie daarbij niet. Er is sowieso meer vraag naar stroom: meer elektrische producten etc.

**PVV** vindt dat de 1.000 miljard mede het gevolg is van dit soort hoogspanningsstations. Zonder zonnepanelen, windmolens of elektrische auto's was dit station niet nodig en hoefde de eindgebruiker er niet voor te betalen.

**Hart voor Emmen** is overtuigd van de noodzaak van het hoogspanningsstation. Deze locatiekeuze is grotendeels financieel ingestoken. De fractie sluit zich aan bij de vragen hierover. Hart voor Emmen maakt zich grote zorgen over het laagfrequent geluid en is geen voorstander van dit voorstel.

**50PLUS** ziet in de locatietabel dat 'Marokko' het minste aantal rode knelpunten heeft (acht, o.a. geen woningbouw of bedrijfsvestiging mogelijk), gevolgd voor Doemsdiek (negen, met o.a. akker- en weidevogels als belemmering) en Boerdijk en De Tweeling (tien, met ook drie groene pluspunten. Al met al lijkt Boerdijk het meest geschikt, ondanks de negen zienswijzen. Andere locaties leiden tot veel meer bezwaren. Of de elektromagnetische en elektrostatische wisselstroomvelden gecompenseerd moet worden richting omwonenden, is een later punt van discussie. Maar hoe zit het met de uiteindelijke afhandeling van compensatie van de waardevermindering van woningen, zoals bij insprekster? Zijn de elektrostatische velden meegenomen in de berekeningen?

#### *Reactie college*

**Wethouder Van der Weide** hoort bijna alle fractie nut en noodzaak van het hoogspanningsstation (ond)erkennen, vanwege de ambities van de RES 1.0, de stap van fossiel naar duurzaam, de aansluiting van wind- en zonneparken, de verduurzaming van inwoners, organisaties en bedrijven en het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid in de toekomst. Daar het net in Noord-Nederland als eerste op slot ging, is overlegd met TenneT, Enexis en de provincie om dit op te lossen. Het college wilde deze ontwikkeling niet via de Rijkscoördinatieregeling laten lopen om zelf de regie te houden. Bovendien verloopt een reguliere bestemmingsprocedure sneller. Diverse locaties zijn onderzocht, met Boerdijk en De Tweeling als beste varianten qua strategische ligging in verband met aansluitingen en afnamepotentie. Met name op het aantal omwonenden scoort Boerdijk aanzienlijk beter: in een straal van 200 meter nul inwoners resp. zes en tot 500 meter vier resp. 25 woningen. Voorts gaat de Boerdijk niet of nauwelijks gepaard met aanpassingen aan de hoogspanningsleidingen, in tegenstelling tot De Tweeling. Bijkomend voordeel zijn de financiën, die bij de Boerdijk op enkele punten goed scoren, ook voor de portemonnee van de eindgebruiker. In 2021 meldden B&W de raad al dat de Boerdijk alles overziend de meest geschikte locatie is. Daar het om private percelen gaat, zijn de enige voordelen voor de gemeente de leges en de OZB. Het risico bij de provinciale ontheffing voor de dassenburcht ligt bij de ontwikkelaar: die schat het kansrijk in. Het laatste oranje aandachtspunt komt binnenkort op groen te staan. Het college heeft hier dus vertrouwen in. Het aantal zienswijzen is logisch: hoe noodzakelijk voor de ontsluiting van de energie-infrastructuur ook, de ontwikkeling is esthetisch niet de mooiste denkbaar. Vandaar de uitgebreide locatiekeuze voor de Boerdijk na een goede weging van alternatieven. Het college begrijpt niettemin heel goed de gevoelens van de direct omwonenden. Zij hebben invloed gehad in diverse bijeenkomsten op de landschappelijke inpassing, die via dit bestemmingsplan een formele status krijgt. Gaan de netbeheerders bijvoorbeeld nalatig om met onderhoud, dan heeft de gemeente de mogelijkheid te handhaven op de inpassing. Richting de verdere toekomst en mogelijke nieuwe netcongestie vindt vooraf planafstemming in de RES-regio plaats met o.a. de netbeheerders. Zij moeten eerst hun harde plannen planologisch en beleidsmatig onderbouwen voor toestemming van de overheden, rekening houdend met wet- en regelgeving en de planning voor nieuwe woningen en bedrijven. TenneT gaat zelf over zijn eigen communicatie. Het is wel goed om te wijzen op de premature publicatie van de Boerdijk als nieuwe locatie. Mocht nieuwe netuitbreiding noodzakelijk zijn, dan wordt te zijner tijd bekeken waar het knelpunt zit en hoe op welke locatie is te acteren. De gemeente maakt deze ontwikkeling mogelijk, daarna is het aan TenneT en Enexis om de planning van 2027-2028 te halen. B&W houden de vinger aan de pols

vanwege de overeenkomende belangen. De financiële verantwoordelijkheid ligt bij de netbeheerders zelf. De conceptversie van de nota van beantwoording is om formele redenen bijgevoegd: bij akkoord met het integrale voorstel wordt het concept vervangen door de definitieve versie. Het geluid is onderzocht en getoetst aan de Wet geluidshinder en regelgeving. Het betreffende bureau concludeert dat van laagfrequent geluid niet of nauwelijks sprake zal zijn. De insprekerster geeft terecht aan dat het een complexe materie is, maar de gemeente heeft wet- en regelgeving als enige toetssteen bij planologische procedures. Als de raad vindt dat er compensatiemiddelen beschikbaar moeten komen in de vorm van een gebiedsfonds, moet zij daar zelf mee komen. Het gaat om private grond en dus niet om een gemeentelijke investering. Qua rendement gaat de vergelijking met een wind- of zonnepark mank, ondanks de nadelige effecten van deze ontwikkeling.

#### *Tweede termijn inspreker*

**Mevrouw Van der Blom** begrijpt de overwegingen van de raadscommissie over de energietransitie, meer aansluitingen, meer verduurzaming in combinatie met de gestegen elektriciteitsvraag, die leidt tot instemming van de meerderheid. Storend is wel dat de Wet geluidshinder als norm db(A) hanteert, terwijl er geen wettelijke grond is voor laagfrequent geluid. Hiermee slaat de gemeente de plank compleet mis. Dit is niet meetbaar en gaat gepaard met grote overlast. Er wordt wat groen aangelegd om het station in te passen, maar niet 24 meter hoog. De antennes en bliksemafleiders op de bestaande masten komen er dus nog steeds bovenuit. In hoeverre is dat nog ‘ruimtelijke inpassing’?

#### *Tweede termijn raadscommissie*

**CDA** leest dat het laagfrequent geluid voldoet aan de ‘*redelijkerwijs te stellen criteria*’. Is in de toekomst nog aanpassing van de criteria mogelijk, zodat alsnog een andere locatie in beeld komt?

**PvdA** vraagt de wethouder een iets scherpere toelichting op toekomstige netuitbreidingen.

**Wakker Emmen** vraagt naar de locatie van het volgende hoogspanningsstation. Waarom is die locatie nu minder geschikt en over circa tien jaar eventueel wel?

**Hart voor Emmen** wijst erop dat laagfrequent geluid ook een issue is bij Energiepark Pottendijk. In hoeverre is dit hoogspanningsstation noodzakelijk voor dit park en de Zonneroute A37?

#### *Reactie college*

**Wethouder Van der Weide** antwoordt dat het station noodzakelijk is voor zowel Pottendijk als de Zonneroute A37. Er is inderdaad geen wetgeving voor laagfrequent geluid, er zijn wel landelijke richtlijnen om op te acteren. Hieraan voldoet het geplande station. Deze investering genereert vanaf 2027-2028 volop netcapaciteit. TenneT en Enexis gaan dit maximaal invullen; dat zou ook gefaseerd kunnen, wat dus de nodige capaciteit geeft voor de toekomst. Zij mogen niet zomaar investeren, dat hangt af van het bedrijfsleven, mobiliteit en overheidsplannen voor wind- en zonne-energie. Als betrokken partijen dat goed afstemmen, bekijken de netbeheerders of dit na 2027-2028 zorgt voor congestie op het net, met eventuele plannen in een soortgelijk proces voor verdere toekomstbestendige uitbreidingen. Die cruciale afstemming gebeurt wederom met de RES-regiopartners om kostbare tijd te besparen. Of na 2027-2028 een nieuwe uitbreiding nodig is, hangt af van de specifieke situatie dan en de knelpunten. Dat kan een nieuw station zijn of aanpassing van een bestaand station. De oplossing voor de netcongestie is nu al bekend, de investering moet nog plaatsvinden. Er zijn al kortetermijnmaatregelen genomen als de ‘energievluchtstrook’ om cruciale leveringszekerheid te garanderen. Ook energieopslag en –buffers kunnen een deeloplossing zijn, maar de uitbreiding van de netcapaciteit in 2027-2028 heeft een structureel karakter. Tot die tijd is het roeien met de soms gebrekkige riemen die er zijn. Met de magneetvelden is rekening gehouden in de vele on-

derzoeken. Er is geen compensatie anders dan dat inwoners in aanmerking kunnen komen voor planschade. Zo ja, dan wordt compensatie volgens de landelijke procedure uitgekeerd.

**50PLUS** bevreemdt het dat het tenietdoen van het verschil tussen elektrostatische en elektromagnetische velden niet is meegenomen in de onderzoeken.

**Wethouder Van der Weide** komt met een schriftelijk antwoord op deze vraag.

**Voorzitter Wittendorp** stelt vast dat dit raadsvoorstel als A-stuk naar de raad gaat.

#### 7D. Zonneroute A37 – vaststellen beleidskader participatie

##### *Eerste termijn insprekers*

**De heer Hilgen (Energiecoöperatie Nieuw-Oranjepoort)** stelt dat het zonnepark mede is gerealiseerd met de participatie-eis van de gemeenteraad voor de 120 coöperatieleden. Sinds 2022 is de coöperatie een belangrijke participatiepartner namens de omwonenden van de Zonneroute A37, samen met coöperaties Nieuwe Wieken (Hoogeveen) en Klavertje Vier (Coevorden). In 2022 is met de VDG, de provincie en Rijkswaterstaat in een ingewikkeld, langdurig en ambitieus proces gekomen tot dit beleidskader. Nieuw-Oranjepoort zet zich in voor 50% lokaal eigendom conform het Klimaatakkoord. De opbrengst moet ten goede komen van de omwonenden om te investeren in duurzame projecten in de betrokken dorpen en wijken. Er komt een Centrale Koepel A37 met vertegenwoordigers uit de drie subkoepels. In elk dorp of wijk wordt een coöperatie opgericht. Nieuw-Oranjepoort wil waar mogelijk dit proces ondersteunen door draagkracht en draagvlak voor duurzaamheid te vergroten en trekt op met de partners uit Hoogeveen en Coevorden. De samenwerking overheid-burgerinitiatieven-ontwikkelaar is uniek: die zorgt voor maximale participatie. Dit beleidskader maakt het mogelijk burgers optimaal mee te laten profiteren in de opbrengsten van de Zonneroute A37 als vliegwiel voor de energietransitie. Dit totale proces, dat nog lang niet ten einde is, vraagt kracht van Nieuw-Oranjepoort en vertrouwen van de gemeente.

**VVD** vraagt of Nieuw-Oranjepoort in de vorige periode al actief was in de communicatie.

**De heer Hilgen** antwoordt dat de coöperatie als grootste in Emmen destijds om pragmatische redenen is gevraagd mee te participeren in de communicatie. Nieuw-Oranjepoort vindt het van groot belang dat dit proces doorgang vindt. Het echte werk begint na vaststelling van dit beleidskader.

**D66** informeert welk bedrag Nieuw-Oranjepoort middels participatie denkt op te brengen.

**De heer Hilgen** wil binnenkort met externe ondersteuning hard aan de slag met die berekeningen. Afhankelijk van wat de tender oplevert, is de inzet van de drie grote koepels 50% lokaal eigendom. Dat kan dus ook 20% zijn, het minimum.

**Wakker Emmen** is benieuwd of al het werk van de inwoners vrijwillig is.

**De heer Hilgen** beaamt dat dat voor een deel zo is. Uiteindelijk moet er ondersteuning komen vanuit de Drentse KEI, te financieren door de provincie en de VDG. Uitgangspunt is dat de participatie zo laag mogelijk wordt neergelegd, dus in de dorpen en wijken.

**Mevrouw Van der Blom (inwoner)** vond de Zonneroute A37 eerst een geweldig initiatief, dat de overlast kon compenseren met de opbrengsten van de coöperatie. Uit een tekening bleek echter dat haar gezin qua postcode buiten de afbakening valt, terwijl zij een riant uitzicht hebben op de afslag van A37 vol met zonnepanelen, met verder het geplande hoogspanningsstation en de realisatie van een extra helling met terugkaatsend verkeersgeluid. Is het mogelijk deze afbakening opnieuw te bekijken? Een bewoner die 10 km. verderop woont, doet wel mee met de coöperatie, maar het gezin Van der Blom, slechts 1 km. verwijderd met riant uitzicht op de Zonneroute, niet.

**CDA** wilde deze vraag ook aan de wethouder stellen, want ook de Delftlanden en Rietlanden vallen buiten de postcoderoos. Heeft mevrouw Van der Blom hier al navraag naar gedaan?

**Mevrouw Van der Blom** bevestigt dat. Alleen de postcodes binnen een straal van 500 meter vanaf de dichtstbijzijnde woning tot de A37, zijn meegenomen. Haar woning valt hier niet onder.

##### *Eerste termijn raadscommissie*

**50PLUS** is heel blij met dit erg mooie initiatief en is hier volledig voor, vanwege de insteek van participatie. Is het nodig de coöperaties een nadere toetsing te geven, om ze uitsluitend uit dit gebied te laten komen? Of kan ook een andere coöperatie, bijvoorbeeld uit Groningen, inschrijven? Punt 6 van het kader spreekt over *'Zonneroute A73'*: dit is een typfout.

**ChristenUnie** is blij met dit beleidskader met participatie als onderdeel van de tender en het streven naar 50% lokaal eigendom. De ondergrens van 20% klinkt niet al te ambitieus. De algemene tendens om de organisatie ingewikkeld te maken, baart zorgen. Inwoners moeten professionaliseren om mee te doen via een coöperatie en een koepel met zeven partners: bestuurlijk complex. Het omgevingsfonds werkt als een stok achter de deur, maar hoe kunnen de inwoners zo laagdrempelig mogelijk participeren? De ChristenUnie sluit zich aan bij de vraag over de postcoderoos.

**Wakker Emmen** is trots op deze pilot als landelijk voorbeeld en is voorstander van procesmatige en financiële participatie van alle betrokkenen. Is het mogelijk 50% lokaal eigendom als eis in het beleidskader neer te leggen? Zo niet, dan is een omgevingsfonds een goede oplossing. Is de betrokkenen 5% deelname relatief veel of weinig? Binnen drie maanden na gunning wordt het communicatieplan van de ontwikkelaar verwacht. Wordt daar niet aan voldaan, kan de raad de overeenkomst nog ongedaan maken en een andere ontwikkelaar kiezen? Vindt de commissie het goed de regie aan B&W over te laten? Zo ja, hoe kan de raad nog de vinger bij de pols houden?

**PvdA** haalt de uitspraak van Enexis aan om geen zonneparken aan te leggen waar onvoldoende afname is. Los van participatie: wat betekent dit voor de Zonneroute A37? Belangrijk is dat omwonenden kunnen meedoen en meeprofiteren: niet alleen de lasten, ook de lusten. De PvdA sluit zich aan bij de vraag over de postcoderoos. De gunning vindt plaats op maatschappelijke, niet op financiële overwegingen: positief want dit geeft invulling aan het maatschappelijke participatiebelang. Wel moet iedereen in de postcodegebieden meedoen, ook met een smalle beurs. Hoe is dit ingeregeld? Het mag geen feestje voor 'the happy few' worden. Welke instapbedragen zijn er? De ondergrens van 20% steekt schril af tegen het streven van 50% uit het Klimaatakkoord. Kan 50% niet een voorwaarde zijn voor de tender en gunning? Kan een ontwikkelaar zich inschrijven met een nog hoger percentage lokaal eigendom? Is ook overwogen het omgevingsfonds niet alleen als stok achter de deur te houden, maar sowieso in te richten? Dan kunnen alle omwonenden meeprofiteren.

**CDA** is blij met dit beleidskader. Als participatiegebied zijn de postcodes 5-6 km. ten noorden en zuiden van de A37 aangemerkt. Het kaartje laat een inham bij de Delftlanden en Rietlanden zien. Waarom vallen codes 7827, 7813 en 7814 erbuiten?

**D66** benadrukt te hechten aan de ambities uit het Klimaatakkoord en staat positief achter de Zonneroute A37. Goed dat het beleidskader de klemtoon legt op het belang van participatie. Goede communicatie is essentieel, vooral naar inwoners en bedrijven. Hopelijk is de 50% lokaal eigendom te halen. Het is niet helemaal duidelijk hoe omwonenden meeprofiteren van het omgevingsfonds. Is de ondergrens 20% niet wat laag? Gaan er genoeg bedrijven meedoen? Zo ja, welke voldoen aan de criteria?

**GroenLinks** vindt de aanleg van de Zonneroute zeer noodzakelijk voor het behalen van de klimaatneutrale en verduurzamingsdoelen. Goed dat wordt ingestoken op proces- en financiële participatie en dat de coöperatie goed ondersteund wordt in dit complexe proces, zeker gezien de vrijwillige tijdsbesteding van de inwoners. 20% als ondergrens is wat mager als lokaal eigendom bij een streven van 50%. Is 50% als eis te stellen? Hoe is te bereiken dat ook inwoners met een smalle beurs kunnen meeprofiteren, zodat het niet iets wordt voor 'the happy few'? Het is heel zuur dat inspreker naast overlast van het hoogspanningsstation ook nog net buiten het postcodegebied valt van de Zonneroute, ondanks de nabijheid. Hoe is dat mogelijk?

VVD is in de basis positief over dit kader. 50% lokaal eigendom is een mooi streven, maar dit mag wel wat strakker geformuleerd worden dan de ondergrens van 20%. De participatiebereidheid is tot op heden nog onbekend en het rendement nog te onduidelijk. Graag meer regie van het college. In hoeverre zorgt dit project voor nog meer netcongestie bij het aansluiten van inwoners en bedrijven? In hoeverre doet het zonnepark afbreuk aan de 'vergevingsgezinde' bermen? Hoe vindt esthetische inpassing in de natuur plaats? Graag goed kijken naar de uitbreiding van de postcodegebieden.

#### *Reactie college*

**Wethouder Van der Weide** is blij het enthousiasme te vernemen bij zowel de commissie als de insprekers over de participatie. Omvang en werkwijze zijn uniek, dit maakt qua plangebied een grote slag in de gemeentelijke verduurzamingsopgave en het is een pilot voor participatie. De bandbreedte is 20-50% lokaal eigendom. Als enige eis 50% stellen, gaat voorbij aan de complexe inrichting van het park gezien de risico's van de nabijheid van de A37 en het beeldkwaliteitsplan met zijn hoge esthetische eisen. De kans dat hier nog een rendabele businesscase onder ligt voor een inschrijver, is dan klein. Vandaar de keuze voor 20% als ondergrens voor inschrijving. Hoe hoger een ontwikkelaar biedt, des te zwaarder participatie voor hem weegt en hoe groter de kans op gunning.

**ChristenUnie** vraagt zich af waar de 20% in de bandbreedte vandaan komt.

**Wethouder Van der Weide** verwijst hiervoor naar de Emmense beleidsregels rond maatschappelijk draagvlak. Vandaar dat 20% is afgesproken, maar dus wel met de prikkel om meer te bieden. Dat is nog altijd een substantieel ontwikkelvolume voor de coöperaties gezien de 180 hectare in de drie gemeenten. Een nog lager percentage zou hier afbreuk aan doen. Voor het participatiegebied is gekeken naar woningen tot 500 meter van de A37; daarbij zijn hele postcodegebieden meegenomen. Dan vallen er woningen buiten, die onevenredig benadeeld worden. B&W zijn bereid nog eens kritisch naar de kaart te kijken en in de raad van 30 maart met een mogelijke oplossing te komen.

**CDA** vindt ook dat het uitlegbaar moet zijn. Wat de fractie betreft wordt een lijn van een bepaald aantal kilometers ten noorden van de A37 getrokken; de betreffende postcodes vallen binnen het participatiegebied. De fractie wil het geld ook laten landen in de Delft- en Rietlanden. Het is vreemd dat van twee woningen met dezelfde afstand tot de A37 de ene wel kan meeparticiperen en de andere niet.

**Wethouder Van der Weide** wijst erop dat je met de afbakening van 500 meter in combinatie met de postcodegebieden de meeste woningen langs de A37 al te pakken hebt. Anderzijds liggen de Delft- en Rietlanden verder van de A37: zij hebben dus minder licht- en geluidsoverlast en voorts is het uit participatieoogpunt niet redelijk het gebied al te groot te maken. Niettemin wil het college kijken naar eventuele aanpassing van het gebied omwille van de uitlegbaarheid. Burgerparticipatie moet van onderop gebeuren, met verschillende rollen voor overheid en inwoners. De Drentse KEI kan met haar expertise de inwoners goed ondersteunen. De koepelgedachte is ingestoken om met de bestaande grote coöperaties in de drie gemeenten te overleggen om deze enorme participatiekansen te grijpen. Dit moet statutair worden ingeregeld om deel te nemen aan de aanbesteding. Als de koepel voldoet aan het beleidskader, kan die de inwonersbelangen behartigen. Naast kansen zijn er ook risico's en kwetsbaarheden qua organisatiekracht en investeringsbedragen. De coöperatieve gedachte staat centraal vanwege de participatie en het te verwachten hogere financiële rendement. Vandaar dat het omgevingsfonds er niet sowieso is, maar alleen als 'second best'. Bovendien zit het financiële rendement van 5% landelijk aan de bovenkant, meer dan een gemiddeld klein project. B&W hebben de regie, maar blijven de raad bij de voortgang betrekken; hieraan mag de raad de wethouder houden. De gemeente gaat over de planologie, niet Enexis. Wel worden zaken onderling afgestemd. In hun uitbreidingsplannen hebben TenneT en Enexis al geanticipeerd op de Zonneroute A37. Zodra de netuitbreiding een feit is, kan het project zo snel mogelijk losgaan, o.a. met het naar voren halen van de aanbesteding. Het project moet ook toegankelijk zijn voor mensen met een kleine portemonnee. De participatiemogelijkheid is breed en varieert van een substantiële investering met rendement tot 'tientjesleden' met bijkomende voordelen.

#### *Tweede termijn inspreker*

**De heer Hilgen** memoreert dat de discussie over de postcodeeroos zeer complex was. Er is een vorm gezocht die voor alle drie gemeenten acceptabel is. Het gaat in de gemeente nu over ruim 20.000 inwoners die kunnen meeprofiteren. Het gaat nu om duizenden euro's per dorp of wijk als vliegwiel voor de energietransitie of bijdrage aan het eigen kapitaal. Hoe groter het postcodegebied, hoe minder een inwoner meeprofiteert. Ook daarbuiten kan iedereen mee-investeren, al vanaf kleinere bedragen met 4-5% als rendement per jaar. Nieuw-Oranjepoort beschouwt het omgevingsfonds als second best, omdat het om een stuk eigenaarschap met eigen verantwoordelijkheid gaat.

#### *Tweede termijn raadscommissie*

**ChristenUnie** begrijpt de kritiek op uitbreiding van de postcodeeroos, maar wil de rechtvaardige verdeling vooropstellen. Terecht dat B&W er nog een keer naar gaan kijken. De fractie zal met haar collega's in Hoogeveen en Coevorden de ruimte in de ondergrens van 20% afstemmen. De ChristenUnie heeft gezien de beantwoording zeker nog vertrouwen in het college. De raad blijft hier sowieso nauw bij betrokken, bijvoorbeeld via een separate voortgangsrapportage.

**PvdA** dankt de wethouder voor zijn toezegging over het postcodegebied en gaat zich beraden op de 20% lokaal eigendom als ondergrens in relatie tot het streven van 50%. Goed dat inspreker brede participatie toejuicht, ook voor mensen met smalle beurs. De PvdA sluit zich aan bij het antwoord van de ChristenUnie over de betrokkenheid van de raad.

**CDA** zet nog wat vraagtekens bij de gebruikte postcodesystematiek en verwelkomt de toezegging van B&W hierover. De gebiedsindeling moet rechtvaardig en goed uitlegbaar zijn.

**VVD** is positief over de nadere verkenning van de omvang van het postcodegebied.

**Voorzitter Wittendorp** stelt vast dat dit raadsvoorstel als B-stuk naar de raad gaat en schorst de vergadering voor tien minuten.

#### *Schorsing*

**Voorzitter Wittendorp** heropent de vergadering.

### **9. Onderwerpen ter bespreking:**

#### **9A. Bestuurlijke reflectie gebiedsproces Schoonebeek (gevoelen raad op verzoek van college)**

##### *Eerste termijn sprekers*

**Mevrouw Kruit (inwoner)** hoorde de NAM stellen dat de inwoners naast de lusten van de olievelden ook de lasten krijgen. Die lusten gaan met name naar de aandeelhouders van de NAM. Bij de ontzorgingstafels zijn de zorgen toegenomen: al maandenlang wordt over het afsprakenkader en de randvoorwaarden gepraat. De onafhankelijk voorzitter tekent dit kader als levend document namens alle deelnemende niet-overheden. Mevrouw Kruit ondertekent het zelf niet, maar wil dat ook een ander niet laten doen. Zij hoopte op de meest milieuvriendelijke verwerking van het afvalwater, adequate communicatie zodra dit misgaat en dat de NAM had geleerd van haar fouten in Twente en Groningen. De NAM wil stoppen met injecteren in een bepaald veld bij een aardbeving van 3.0 of meer. Dus verdwijnt het in een ander veld. Circulair injectie zou beter zijn, maar die levert minder olieopbrengsten op. De staatssecretaris zegde draagvlak toe in de hele omgeving, anders ging het injecteren niet door. Minder dan 1% van de inwoners zit aan de ontzorgingstafels; op de logeplekken zitten mensen met financieel belang. EZK vroeg de inwoners om meer van hen te laten aanschuiven, de wereld op zijn kop. Die verantwoordelijk ligt bij de bestuurders. De NAM stelde per brief een-op-een-gesprekken met de Schoonebeekers voor, maar met deze gotspe komt er geen dialoog

op gang. Mensen worden overvallen met vakjargon. Al maanden is het wachten op een MER; hiervoor moet een gezamenlijk werkgroep een activiteitenplan opstellen. Mevrouw Kruit adviseert de conceptbrief van de B&W's aan te houden: er is meer tijd en ruimte nodig om de inwoners duidelijker te informeren over de grote gevolgen voor de leefomgeving en wellicht volksgezondheid.

**D66** vraagt naar de datum van de eerste versus laatste versie van het afsprakenkader; de raad heeft die nooit gezien. Wat was de verhouding inwoners-bestuurders aan de laatste ontzorgingstafel? Is de weigering het afsprakenkader te tekenen voorgelegd aan de tafelvoorzitter?

Volgens **mevrouw Kruit** is de eerste versie in oktober 2022 opgesteld, de laatste (zevende) versie is 10 maart jl. toegestuurd. Aan de ontzorgingstafel zitten hooguit tien inwoners, maar meer bestuurders op de 'logeplekken'. Vanaf het begin wil mevrouw Kruit het afsprakenkader niet ondertekenen. Zij heeft deze weigering herhaald in januari, maar weet niet of het bij de voorzitter is geland.

**CDA** vraagt of mevrouw Kruit op persoonlijke titel aan de ontzorgingstafel zit of namens Schoonebeek. Is een aantal van acht tot tien inwoners representatief voor het dorp?

**Mevrouw Kruit** antwoordt dat zij dat op persoonlijke titel doet, maar ook voor de dorpsbewoners, die niet echt inzien hoe ingrijpend de gevolgen zijn voor de omgeving. Het aantal inwoners aan de ontzorgingstafel is niet representatief; het lijkt veel breder te leven. Het is zorgelijk dat veel inwoners denken dat het injectieproject toch wel doorgaat en er niets meer aan te veranderen is.

**Wakker Emmen** vraagt naar de vertegenwoordigers in de 'tweede ring' van de ontzorgingstafel.

**Mevrouw Kruit** noemt de NAM, de milieuvereniging, politieke partijen, het bedrijf dat het injectiewater reinigt, één lid van Provinciale Staten en één ambtenaar van de gemeente Emmen.

**PvdA** vraagt naar de rol die de tweede ring c.q. de 'loge' heeft in het proces.

**Mevrouw Kruit** merkt heel vaak dat er gestuurd wordt naar een conceptkader, zelfs als de inwoners faliekant tegen zijn. Het was altijd een open overleg: iedereen was welkom. Toen de pers erbij kwam, is in het laatste overleg besloten dat de beeldpers niet langer welkom was. Desgevraagd zei de voorzitter dat alleen de schrijvende pers welkom was. Op sommige onderwerpen praat de tweede ring mee, vaak via presentaties over milieuvriendelijkheid en circulariteit van injecties.

**De heer Rave (inwoner)** werd niet duidelijk wat de NAM ging brengen tijdens de informatieavond van februari jl. Alleen dat zorgvuldiger met de injecties zou worden omgegaan dan in Twente. Ook bij EZK en de voorzitter van de ontzorgingstafel kwam geen nadere duiding. Op z'n minst had de NAM iets van contouren moeten schetsen of had EZK iets van eisen moeten stellen. Daar de spaghetti van olieleidingen de leefomgeving ingrijpend aantast, is de weerstand in Schoonebeek goed te begrijpen, net als het verzet tegen de waardedaling van huizen of de enorme CO2-uitstoot door permanente bodemverwarming onder de olievelden, zonder er iets concreets tegenover te stellen. De ervaring in Groningen leert dat zaken met de NAM en overheid op voorhand vast moeten liggen, zich onverwachte bodemontwikkelingen kunnen voordoen en de inwoners bij schade er alleen voor staan. Het vergunnen is ook in gang omdat de NAM haast heeft, wellicht vanwege de verkoop van de kleine velden zoals nabij Schoonebeker. De heer Rave verzoekt de brief met de bestuurlijke reflectie niet te versturen. Het is te interpreteren als vrijbrief voor EZK om de vergunningprocedure op te starten terwijl het ontzorgspoor nog niet klaar is en het rond het bijdragespoor vrijwel oordovend stil is gebleven. De staatssecretaris vindt draagvlak in de omgeving essentieel. Dit wordt niet door de NAM, overheid noch de ontzorgingstafel getoetst. Daarom wil de heer Rave een enquête houden in Schoonebeek, om de resultaten mee te nemen in het gebiedsproces en in de bestuurlijke reactie richting EZK. Hij is niet tegen oliewinning, maar met de kennis van nu wel tegen de injectieplannen zonder garanties voor de veiligheid van omwonenden. Hier ligt voor de NAM, EZK, de beide colleges van B&W en de ontzorgingstafels een schone taak. Hopelijk draagt ook de Emmense gemeenteraad bij aan een goed verloop van het gebiedsproces.

**50PLUS** vraagt of de heer Rave zelf lid is van de ontzorgingstafel. Wie gaat de enquête houden?

**De heer Rave** is geen lid van de ontzorgingstafel. Hij ging er achteraf te gemakkelijk vanuit dat de dorpsbelangen goed vertegenwoordigd waren. Tot 8 februari: toen schrok hij erg omdat niemand

simpele en concrete vragen kon beantwoorden. Daar de stemming negatief was en gemeente, NAM en EZK geen initiatief namen, wil Dorpsbelangen een enquête houden om het draagvlak te toetsen.

**D66** vraagt of de heer Rave zich ooit ontzorgd kan voelen zonder duidelijke compensatiebijdrage.

**De heer Rave** stelt dat de inwoners de meeste overlast ondervinden van de injectieactiviteiten. Dat moet worden gecompenseerd, bijvoorbeeld via geld, landschappelijke inpassing, investering in de lokale vitaliteit en/of verduurzaming van woningen om de enorme CO<sub>2</sub>-uitstoot van de injecties deels te compenseren. Voorafgaand aan de vergunningenprocedures moeten alle drie processoren doorlopen zijn. Het deel 'bijdragen' heeft nog steeds niet plaatsgehad.

**VVD** vraagt of de compensatie alleen tijdens de oliewinning moet worden uitgekeerd of ook achteraf als blijkt dat er schade is.

**De heer Rave** vindt dat de NAM met de nodige maatregelen haar best moet doen om Schoonebeek beter achter te laten dan bij aanvang van de oliewinning. Schade moet voor zover mogelijk gecompenseerd worden, zeker als toekomstige generaties langdurige negatieve gevolgen ondervinden van eventuele bodemvervuiling. De schadeafhandeling van gebouwen moet vooraf geregeld zijn.

**De heer Vredeveld (inwoner)** had heel lang blind vertrouwen in de activiteiten van de NAM, ondanks de oliespuiterij in 1976 waarna heel Schoonebeek een opschoonbeurt kreeg met onmiddellijke schadeloosstelling. Het stilleggen van de injecties in Twente geeft niet echt voor vertrouwen. Jarenlang is productiewater weggelekt uit de leiding Schoonebeek-Twente, waar niets aan gedaan werd. De injectieputten kregen gaandeweg problemen, maar werden pas stilgelegd toen het echt niet anders kon. De NAM werd op het matje geroepen. Bij de Groninger gaswinning liet de NAM jarenlang meer kwik in het gas zitten dan toegestaan. Er loopt een OM-onderzoek naar die lozingen in de NAM-gasvelden. Om de laatste resten uit de bodem te halen moet de olie verhit worden met stoom van 300 graden, te maken uit het reinigen van rioolwater. Dit kost, bij 8 miljoen liter water per etmaal, enorm veel energie. Zo wordt de NAM de een-na-grootste CO<sub>2</sub>-uitstoter in Drenthe. Het waterschap krijgt geen inzicht in de contracten tussen de NAM en het waterzuiveringsbedrijf. De NAM wil er niet aan om het vervuilde productiewater circulair te gebruiken voor nieuwe stoom. Dit zou 1,50 euro meer per vat olie kosten. Het Duitse bedrijf dat in het Duitse veld boort, doet dit wel. Ook deze methode is niet perfect: onlangs lekte daar olie vrij met 2 meter dikte per jaar, die mogelijk landbouwgronden bedreigt. Uit onderzoek blijkt dat het dumpen van ongezuiverd afvalwater het minst belastend is – althans, voor het bovengrondse milieu. Volgens landelijke richtlijnen verdient preventie van afvalwater voorrang. Injectie moet in dezelfde formatie en diepte plaatsvinden als waar de afvalstoffen uit afkomstig zijn, eventueel in vergelijkbare formaties. De NAM wil afvalwater van een olieveld op 800 meter diep in een gasveld op 3.000 meter pompen: absoluut onvergelijkbare velden. Het verhitte afvalwater kan zout oplossen in de bodem en daardoor aardverschuivingen genereren. De commissie moet niet instemmen met de bestuurlijke conceptreactie, omdat de NAM een onbetrouwbare organisatie is. Volgens voorzitter Van der Lee van de parlementaire onderzoekscommissie heeft de NAM haar 'licence to operate verspeeld'. Hij zei: 'De NAM staat voor onkundig, onregelend en onwillig. Het geld is dominant en de NAM heeft nauwelijks oog voor de langetermijnevolgen. De beslissers hebben hun zorgplicht ernstig verzaakt.'

**De heer Pat (inwoner)** kent de negatieve NAM-impact in Schoonebeek goed. Er is richting de Duitse grens een totaal geïndustrialiseerd landschap ontstaan met stoomcollectoren en lelijke pijpleidingen op ontsierende NAM-locaties, met 200 meter hoge windmolens als kers op de taart. Zelfs het Westerse Bos als beschermd dorpsgezicht met (rijks)monumentale panden (niet aardbevingsbestendig) wordt geheel omringd door NAM-activiteiten. Winnen wordt net als in Groningen boven leefbaarheid gesteld. De geplande injecties zullen die verder aantasten, met mogelijke aardbevingen tot gevolg. Veel aspirant-kopers voor vastgoed in Schoonebeek gaan hierdoor eerst elders kijken. Vanwege de slechte reputatie van de NAM en de Staat haken zij af of komen überhaupt niet, zeker als straks de injecties beginnen – laat staan als de eerste problemen zich voordoen. Van ontzorgen is absoluut geen sprake, Groningen 2.0 lijkt aanstaande. Twee onderzoekers van CE Delft hebben op

verzoek van de Tweede Kamer de waterinjecties onderzocht met een maatschappelijke kosten-batenanalyse en het ontwikkelen van alternatieve voorstellen, waaronder geheel stoppen met de oliewinning. De makelaarsexpertise van de heer Pat en een collega werd gevraagd. Pas op de dag van de digitale meeting hierover, waar de college niet bij aanwezig kon zijn, ontvingen zij een aantal stukken, die zij vluchtig konden doorlezen. De onderzoekers probeerden de heer Pat uitspraken te ontlokken in een bepaalde, niet-onderzoekswaardige richting. Hij kon dat gezien de gebrekkige voorbereiding niet en verklaarde dat de NAM-activiteiten nooit een positieve uitwerking konden hebben. Tot zijn verbazing werd hij toch geciteerd in het onderzoeksrapport, op basis waarvan keuzes worden gemaakt die landelijke en regionale bestuurders op het verkeerde been dreigen te zetten. De raadscommissie zou een open en transparant proces moeten eisen om de belangen van de inwoners te behartigen.

**VVD** vraagt of er nu al mensen zijn die zich onveilig voelen en hun woning te koop zetten.

**De heer Pat** merkt nog geen gevoelens van onveiligheid. Mensen beseffen wel degelijk dat er problemen kunnen komen. Eén klant gaat vanwege de waardedaling zijn WOZ-aanslag aanvechten.

**CDA** vraagt hoe de heer Pat het gebiedsproces beoordeelt met ontzorgingstafel en afsprakenkader.

**De heer Pat** voelt zich zeer betrokken en was aanwezig op de avond van 8 februari. Daar waren liefst 250 mensen bij wie het ook erg leeft. De informatie ontbreekt tot nu toe aan transparantie over hoe de hazen precies lopen.

**SP** informeert of het risico op aardbevingen nu al in de woningbouw in Schoonebeek e.o. meegenomen moet worden. Moet er nu al preventief aandacht zijn voor versterking van monumenten?

**De heer Pat** antwoordt dat de rapportage melding maakt van een kans op aardbevingen door deze winningsmethode. De overheid moet dit meenemen in de omgevingsvergunning en anticiperend een inventarisatie doen naar de staat van de monumentale panden in het dorp.

**PVV** vraagt naar de percentuele verwachting in prijsdaling van de woningen in Schoonebeek. Bij windmolens is dat ongeveer 3%.

**De heer Pat** kan de impact van de injectieactiviteiten op de woningprijzen moeilijk inschatten. Dat hangt niet alleen van de bodemdaling af, maar ook van het vangnet erachter ingeval van problemen.

**50PLUS** informeert naar de terugkoppeling van het onderzoek voor publicatie van het rapport. Wat had de heer Pat nog aan het rapport willen toevoegen?

**De heer Pat** heeft de rapportage gelezen, maar er was geen terugkoppeling. Aan de meeting was een alinea gewijd. De collega-makelaar, die daarbij afwezig was, was alleen voor een uitnodiging benaderd, maar heeft daarna niets meer vernomen. Vandaar de oproep aan de raadscommissie om aan de voorkant de in het betoog aangehaalde zaken meer te borgen.

**De heer Siersema (inwoner)** woont 20 jaar in Schoonebeek. De ontzorgingstafel krijgt een heel prominente rol in het proces van borging van veiligheid en ontzorging. Het nakomen van het afsprakenkader wordt bij een stichting belegd: dit is gedoemd te mislukken. Treurig dat de overheid de veiligheid bij de inwoners neerlegt in plaats van zelf de regie te voeren. De NAM gaat voor de goedkoopste oplossing door dagelijks 8.000 kuub sterk vervuild productiewater te injecteren. Toegezegd is dat alle vergunningenprocedures zorgvuldig werden doorlopen. Daarbij ontbrak voor de gehele locatie wel de natuurvergunning, een wet die de Natura 2000-gebieden moet beschermen zoals het 4 km. verderop liggende Bargerveen. De NAM verwijst naar de milieuvergunning als afdoende. Dit is incorrect, zodat de NAM dus illegaal olie had gewonnen voor de productie stil werd gelegd. De heer Siersema gaat er dan ook vanuit dat de NAM straks de natuurvergunning alsnog aanvraagt, inclusief verplichte natuurtoets voor het complete bedrijf. De totale stikstofuitstoot mag niet meer zijn dan referentiejaar 2004. Maar toen stond er nog geen fabriek: die is pas in 2009 vergund. Het lijkt erop dat overheid en NAM de natuurvergunning bewust achterwege houden vanwege het grote verdienmodel voor beide. Dit is het tijdstip om na te denken of de aanwezigheid van zo'n vervuilend bedrijf nog wel wenselijk is in deze tijden van energietransitie. Het doel van stikstofreductie van de industrie staat in schril contrast met de illegale stikstofuitstoot op de NAM-locatie tijdens de productie. De gemeente heeft wel degelijk nog invloed op het bestemmingsplan.

De raad moet de reflectiebrief aanhouden tot de overheid haar verantwoordelijkheid voor haar burgers neemt en zij de Wet natuurbescherming naleeft. Onbetrouwbaarheid mag niet beloond worden. **D66** vraagt of het ontbreken van de natuurvergunning is besproken aan de ontzorgingstafel. **De heer Siersema** is geen deelnemer. De NAM blijkt uit zijn navraag niet over zo'n vergunning te beschikken.

**Mevrouw Ensink (inwoner)** vindt het verdrietig dat Drenthe zich i.c. bescheiden opstelt en traag in actie komt. Ondanks aandringen van Dorpsbelangen is het geen verkiezingsthema voor 15 maart. Nog stuitender is het wegduiken, verschuilen en downplayen van de gemeenten Emmen en Coevorden: 'We zijn geen bevoegd gezag, onze rol is beperkt, er is geen voorgenomen besluit, het overleg met de NAM loopt prima en eerst moeten de neuzen dezelfde kant op staan.' De situatie van Schoonebeek is qua omvang en impact niet te vergelijken met de gasbevingen in Groningen. Echter, het rapport van de parlementaire enquêtecommissie over vervlechting van EZK en NAM, systeemfalen, ontkennen van problemen en de positie van inwoners vertoonde overeenkomsten met het zeer sturende eenrichtingsverkeer op de bijeenkomst van 8 februari. De NAM en de onafhankelijk voorzitter zaten niet te wachten op lastige vragen. De opties bezwaar/beroep of vergunningen afwijzen zaten niet in hun repertoire, de nadruk lag vooral op de 'lusten'. Allesbehalve ontzorgend en samen met de niet-representatieve ontzorgingstafel een mooi alibi voor het vinkje achter 'draagvlak'. Het college is voor de oprichting van een stichting en zadelt de inwoners op met een megaverantwoordelijke positie als tegenwicht tegen het Staatstoezicht op de Mijnen. Wat als het gruwelijk misgaat? De gemeente moet toch haar inwoners beschermen? Hoe zal deze zoveelste uitvoeringsinstantie bijdragen aan de sociale dorpscohesie? Gemeenten en provincie zitten wel op het vinkentouw bij de lusten, niet bepaald verrassend. NAM en EZK zijn twee voorgekookte handen op één buik: dat is door Groningen inmiddels welbekend. Opvallend dat de colleges van Emmen en Coevorden tweewekelijks met NAM en EZK overleggen om 'zorgen te delen'. Mevrouw Ensink is hier benieuwd naar. Waar zijn de (transparante) notulen? Er moet 20 miljoen het gebied in. Waar komen de opbrengsten terecht? Meerdere, voorheen lokale, bedrijven zijn opgegaan in multinationals, steeds meer lokale voorzieningen verdwijnen en de NAM is de afgelopen 15 jaar vergeten te sponsoren. Gelukkig zijn er nog geen aardbevingen, hopelijk blijft dat zo. De NAM sluit die rond Schoonebeek niet uit, maar heeft hier in Groningen decennialang over gelogen. De wethouder van Coevorden viel een week geleden keihard door de mand door zelf de reflectiebrief met eigen inhoud te versturen. Ongelooflijk dat hij ermee wegwam. Alle voor- en tegenstanders in het gebied verdienen een door en door transparant proces en niet deze voorgekookte poppenkast. Als de raad deze reflectiebrief door B&W laat opsturen als fiat voor draagvlak, wordt zij met de inwoners vermalen in het systeem en daarmee medeverantwoordelijk voor systeemfalen. De raad moet daarentegen grip op deze ontwikkeling houden en daarbij transparantie afdwingen.

**PvdA** ziet dat de stichting de belangen van de direct betrokkenen gaat behartigen. Dat zijn toch niet de inwoners van wie mevrouw Ensink sprak? Heeft zij meer vertrouwen als de stichting meer kennis krijgt en er zo meer een gelijk speelveld komt?

**Mevrouw Ensink** geeft de informatie over de stichting door die zij op 8 februari kreeg: de bedoeling is een afspiegeling van de samenleving. Bewoners die op 8 februari nog mee wilden denken met het afsprakenkader, dat in vrij vergevorderd stadium verkeert, werd verteld dat dat weinig zin had. Daarin staat dat de NAM de injecties moet stoppen bij een aardbeving van 3.0 of meer. De kosten-batenanalyse gaat al uit van bevingen vanaf 2.0. De stichting wordt verantwoordelijk voor dit soort afspraken. Daar heeft mevrouw Ensink heel grote moeite mee: dit moet bestuursrechtelijk in vergunningen worden vastgelegd.

**VVD** vraagt waarom mevrouw Ensink geen lid is geworden van de ontzorgingstafel.

**Mevrouw Ensink** wilde na haar raads- en ander bestuurswerk genieten van meer vrije tijd. Als geboren en getogen Schoonebeekse wilde zij op 8 februari alsnog weten wat er speelt. Zij hoopt haar woonplek goed door te geven aan toekomstige generaties, maar werd op de bijeenkomst getriggerd door veel onduidelijkheid, nul transparantie en sturende een-op-een-gesprekken. Mevrouw Ensink

wil deze avond haar grote zorgen delen over het ongelijke speelveld met de NAM. Hopelijk gaat deze raadscommissie straks het college kritisch bevragen.

**Mevrouw Mulder (inwoner)** vindt dat er gezien de geldige vergunning voor Twente voor onbepaalde tijd geen enkele noodzaak is voor de injecties van afvalwater bij Schoonebeek. Het SodM heeft inmiddels toestemming gegeven voor hervatting van de Twentse injecties. Net als daar is het draagvlak er in Schoonebeek ook niet, zeker niet na de gaswinning en Groningen en de scheuring van een injectieput in Twente die drie jaar lang onopgemerkt bleef. Hier krijgt mevrouw Mulder het benauwd van. De NAM is een onbetrouwbare partner gebleken. In hoeverre zijn de mooie rapporten in opdracht van de NAM nog objectief? Niemand kan met zekerheid iets zeggen over de gevolgen van de injecties en de oliewinning überhaupt voor de bodem. De NAM spreekt van 0,09% chemicaliën in het afvalwater: dat klinkt natuurlijk minder heftig. Feitelijk gaat het jaarlijks om bijna 3 miljoen liter zware chemicaliën: al het water van de zwembaden Aquarena en De Slagen tezamen. Boeren en andere ondernemers mogen vanwege de stikstofneerslag in Bargerveen nauwelijks nog activiteiten ondernemen en worden zelfs in hun bestaan bedreigd. Het kan en mag niet zo zijn dat de NAM ongestoord haar gang kan gaan. De effecten op omringende Natura 2000-gebieden zijn niet geïnventariseerd of meegewogen. De NAM spreekt van ‘aanvaardbaar’ risico, maar voor wie? Voor wie is het ‘sociaal-economische voordeel’? De oliewinning wordt meteen naar Duitsland verkocht, de winst verdwijnt in de zakken van de NAM en de staatskas. De inwoners van Schoonebeek lopen het risico en wel zonder economische voordelen. De NAM speelt in op nostalgische gevoelens in het dorp, maar oliewinning rondom bebouwd gebied is risicovol en niet meer van deze tijd. Als de inwoners al niet meer op de afspraken met de NAM vertrouwen, wat mogen zij verwachten van de aanstaande buitenlandse koper van de olievelden? De inwoners aan de ontzorgingstafel zijn ondanks goede bedoelingen veelal leken die tot afspraken moeten komen met doorgewinterde partners als de NAM. Zonder financiële middelen voor eigen onderzoek en onder leiding van een ‘onafhankelijk’ voorzitter, die op 8 februari op intimiderende wijze kritische inwoners de mond probeerde te snoeren. De raadscommissie moet de bestuurlijke reflectie afwijzen en aan de NAM en staatssecretaris een krachtig ‘nee’ te laten horen. ‘Ja’ is een ‘ja’ tegen 3 miljoen liter chemicaliën ondergronds per jaar: dat is simpelweg onaanvaardbaar.

**CDA** weet dat een deel van Schoonebeek wél vertrouwen heeft in het gebiedsproces. Weet mevrouw Mulder dat ook en merkt zij iets van verdeeldheid in het dorp?

**Mevrouw Mulder** heeft nog geen voorstanders gesproken. In haar omgeving is iedereen tegen. Bij voorstanders zou er verdeeldheid kunnen ontstaan. Daarom kan een goede enquête uitwijzen wat er écht in het dorp leeft.

**50PLUS** vraagt waarom mevrouw Mulder spreekt van ‘zogenaamd onafhankelijk voorzitter’.

**Mevrouw Mulder** hoorde die voorzitter die onafhankelijke rol meermalen bevestigen op 8 februari. Toch brak hij bij kritische vragen uit de zaal ongevraagd en heel abrupt in, zonder zich voor te stellen. Hij maande iedereen tot kalmte en kritiek was niet de bedoeling. Daar kreeg mevrouw Mulder niet zo’n onafhankelijk gevoel bij.

**De heer Bosman (Schoonebeek Boven Olie)** zou het logisch vinden als een bedrijf met zo’n reputatie in Twente en Groningen met pek en veren Schoonebeek uit wordt gejaagd. Het tegendeel is waar. Net als alle voorgangers vindt de heer Bosman de NAM onbetrouwbaar. De olievelden in Schoonebeek moeten worden opgepimpt om het straks te verkopen. Het gaat om geld verdienen. De ontzorgingstafel is een farce gezien de grote en deels ongekende risico’s van het injecteren van afvalwater op 3.000 meter diepte. B&W bepalen wanneer en met welke inhoud deze reflectiebrief naar Den Haag gaat. Hebben zij het lef om de uitvoering van de enquête op zich te nemen? Dat is geen taak voor een EOP. Hebben B&W het lef om voor de omwonenden, die van gekonkel en geregeld spreken, op te komen en naar hen goed te luisteren, daar iets mee te doen en niet toe te geven aan de NAM-lobby en eventuele steekpenningen?

**De heer Van der Weide (wethouder)** maakt hier ernstig bezwaar tegen. Hier wordt de schijn gewekt dat met steekpenningen wordt gewerkt. Dat gaat buiten iedere orde en dat is buitengewoon ongepast. De spreker moet met bewijs komen en anders zijn uitspraak terugtrekken.

**De heer Bosman** zei slechts 'eventuele steekpenningen'. Hij begrijpt de boosheid van de wethouder, maar refereerde aan een AD-artikel van 12 maart over het omkopen van vele Rotterdamse gemeenteambtenaren. Dit staat los van de zaak-Schoonebeek, maar ook i.c. is het niet ondenkbaar.

**De heer Van der Weide (wethouder)** verzoekt spreker zijn woorden terug te nemen.

**Wakker Emmen** vindt dit soort insinuaties evenmin acceptabel.

**De heer Bosman** neemt zijn eerdere woorden terug.

**Voorzitter Wittendorp** wijst erop dat hij spreker het woord kan ontnemen, ook als het 'slechts' insinuaties betreft.

**De heer Bosman** begrijpt dit. Het concept-afsprakenkader wordt ook door B&W ondertekend. Betekent dat dit de gemeente borg staat als het straks misgaat en de inwoners hun schade niet op de nieuwe eigenaar kunnen verhalen? Is het Emmense college bereid het vertrouwen in de politiek te herstellen? Of volgt hier een herhaling van de schertsvertoning van het college van Coevorden?

**De heer Van Hees (Dorpsbelangen Schoonebeek)** wilde namens de EOP participeren in het gebiedsproces om de belangen van de inwoners te behartigen aan de ontzorgingstafel. Vreemd dat de commissie niet over het afsprakenkader beschikt: zij moet dat alsnog opvragen. Het kader is zo goed als mogelijk opgesteld met als duidelijke disclaimer dat de deelnemers met hun deelname niet akkoord gaan met de herstart van de oliewinning via de injectie van productiewater. Deelname geschiedt via toevallige aanmelding en is dus niet representatief. Waarom is niet gekeken naar de uitgangspunten van een burgerraad? De term 'ontzorgen' – ontzorgen waarvan? – levert al veel argwaan op bij aanvang. Gaandeweg mag je meereizen naar een vastgestelde bestemming zonder gelegenheid om bij te sturen. Het doel van de NAM staat duidelijk vast. Zij overlegt tweewekelijks met bestuurders, maar de inwoners weten niets van de inhoud. De commissie moet om inzage hierin te vragen. Zo niet, dan gaat Dorpsbelangen de wet Woo gebruiken. De vraag is of het in deze tijden nog wel gewenst is om een fossiel bedrijf zijn gang te laten gaan. Schrijnende gebeurtenissen in Twente en Groningen door falen van de NAM rechtvaardigen een enquête. Waarom hebben de gemeenten dat initiatief niet genomen? Dorpsbelangen neemt nu de verantwoordelijkheid, inclusief de niet-geringe onkosten van een extern bureau. Zijn er mogelijkheden de enquête financieel te steunen? De staatssecretaris noemt draagvlak in Schoonebeek als voorwaarde, zowel mondeling als in zijn Contourennota. De brief van de staatssecretaris komt veel te vroeg. Na verlening van de vergunningen kan de productie al in 2024 starten. Vanwege de enquête is uitstel van de reflectiebrief nodig. Gaan B&W niet mee in uitstel, dan bevestigt dit het vermoeden dat de bestuurders de deadline willen halen ten koste van de mening van de inwoners en het hen alleen maar te doen is om het vakje 'draagvlak' af te vinken. Dorpsbelangen wil de enquête terugkoppelen met de staatssecretaris, de Vaste Kamercommissie en de gemeenteraad. Met de stichting leggen B&W de verantwoordelijkheid op de verkeerde plek neer. De overheid moet de NAM controleren vanuit haar zorgplicht: dit mag zij niet van burgers verwachten. Bij een 'go' voor de injectieactiviteiten verzoekt Dorpsbelangen de raad om een goed bijdragespoor. De voortekenen zijn niet hoopvol. De omwonenden van de gasvelden rondom Schoonebeek hebben recht op die bijdrage. Dit proces kan alleen slagen met inbreng, ideeën, bouwstenen en meebeslissen van onderop en voor draagvlak zorgen. Dit verhaal is niet aan een bestuurlijke of ambtelijke tekentafel te schrijven.

**Wakker Emmen** vraagt of het uitstelverzoek namens Dorpsbelangen is.

**De heer Van Hees** bevestigt dat. De inwoners ondersteunen de enquête mede.

**PvdA** informeert hoeveel tijd Dorpsbelangen nodig heeft om de enquête voor te bereiden. Heeft het externe bureau aangegeven welke opkomst minimaal nodig is voor de representativiteit?

**De heer Van Hees** vertelt dat er een ruwe enquêteversie klaarligt met 10-11 vragen en een korte toelichting per onderwerp. Na een brainstorm met het externe bureau kan dit eind april rond zijn. De minimale opkomst en de representatieve uitkomst zijn kortgesloten met het bureau. Dit wordt alle-

maal verantwoord. Voor de bezorging bij de inwoners zijn verschillende mogelijkheden. Verzoek is om het gemeentelijk adressenbestand te gebruiken bij het versturen. De heer Van Hees verwacht dat ook de staatssecretaris geen problemen heeft met dit uitstel.

**CDA** beluisterde eerder face-to-face van de heer Van Hees dat hij het gevoel had, aan de ontzorgingstafel niet achter het stuur te zitten. Waarom greep hij niet eerder in?

**De heer Van Hees** vindt het doel van de NAM sec legitiem. Het afsprakenkader bevat enkele waarborgen, maar daar moet men wel de tijd voor nemen. Op gegeven moment echter, was te vernemen dat bestuurders met elkaar overlegden om tot afronding van het proces te komen en de staatssecretaris uit te nodigen voor een bezoek. Uitstel is mede in het belang van EZK, dat ook geen proces met stoom en kokend water wenst.

**VVD** denkt dat een enquête ook anders is te houden, maar Dorpsbelangen kiest voor een extern bureau. Wat zijn de kosten? De fractie is benieuwd naar de enquêtevragen.

**De heer Van Hees** schat de kosten op 1.500 tot 2.000 euro; bij eigen verzending bedragen de portiekosten nog eens bijna 2.000 euro extra. Dorpsbelangen heeft een eigen budget, maar hopelijk kan de raadscommissie meedenken over andere potjes.

**50PLUS** vraagt naar een beoordeling van het hele gebiedsproces op de schaal van 1 tot 10.

**De heer Van Hees** is er niet tevreden over, dus de score is lager dan een 5,5.

**Mevrouw Driehuis (inwoner Coevorden)** woont op korte afstand van locatie 313, ook te gebruiken voor de afvalwaterinjecties. Zij is grote tegenstandster van dit onomkeerbare proces met onvoorziene risico's. De overheid wil geen nieuwe oliewinning op land meer toestaan, maar maakt in Schoonebeek een uitzondering door met stoom en kokend water de laatste olierestjes uit de bodem te halen (minder dan 1% van de nationale oliebehoefte). Decennialang hebben de Staat en de NAM enorme inkomsten gehad, die maar voor een zeer gering deel terugvloeien naar dit wingewest. Als dank voor dit uitmelken wordt nu verontreinigd afvalwater in de bodem gepompt. Moet dit gebied zich opnieuw lenen voor het geldelijk gewin, dat ook letterlijk in de kosten-batenanalyse staat? De schade in termen van bodemvervuiling, aardbevingen en bodemdaling loopt in de tientallen miljarden. Dit doet er niet toe, want de kosten vallen volledig weg tegen de baten en dit gaat dus boven het publieke belang van omwonenden, landschap en milieu. De Staat en de NAM nemen welbewust een groot risico omwille van het gewin. Net als in Twente is dat onaanvaardbaar. In Schoonebeek wordt een tweede Groningen gecreëerd. Beide gemeenten kijken toe, door zich te verschuilen achter het Rijk als bevoegd gezag. Waarom pakken zij niet de regie, zoals in de energietransitie? Mevrouw Driehuis is als lid van een buurtvereniging geïnformeerd om mee te praten in het gebiedsproces. Die vereniging is vergeten bij de uitnodiging van 8 februari. De ontzorgingstafel is lange tijd voorgezeten door EZK, maar EZK en de NAM zaten aan dezelfde tafel om een afsprakenkader vast te stellen. In hoeverre is dit proces nog gelijkwaardig met bezorgde leken-inwoners op basis van vrijwilligheid tegenover professionals met het doorgaan van de oliewinning als groot belang? Vele deskundigen, die voor 90% worden geselecteerd door diezelfde professionals, worden ingevlogen om aan te tonen hoe veilig de injecties zouden zijn. Het afsprakenkader wordt belegd bij een stichting met diezelfde omwonenden als bestuur, die de partijen aan het kader moeten houden mocht het fout gaan. De stichting heeft niet dezelfde macht of middelen als de Staat of de NAM en krijgt dus een onevenredig grote verantwoordelijkheid. Dat is gedoemd om te mislukken, wat mogelijk de reden is om hierop aan te sturen. De enige echte oplossing is dergelijke afspraken integraal op te nemen in de vergunning, een belangrijke taak voor de gemeenten om hierop aan te dringen bij EZK. Dit alles voelt als 'voor de Bühne', als het vinkje bij 'draagvlak'. De commissie moet het college oproepen zich niet langer achter gebrek aan invloed te verschuilen. Pak de handreiking van de staatssecretaris van draagvlak aan om dit als voorwaarde te stellen. De Twentse overheden namen wél hun verantwoordelijkheid door samen met de omwonenden in opstand te komen. Ook het college van Emmen moet zich uitspreken tegen injectie van afvalwater bij Schoonebeek, al is het alleen maar om straks als raad en college niet het verwijt van instemming te krijgen.

**De heer Bouwmeester (onafhankelijk voorzitter ontzorgingstafel)** herkent de gemoederen in deze raadszaal ook aan de ontzorgingstafel. Bij een aantal deelnemers heerst vertrouwen gezien de welkome werkgelegenheid in het verleden, bij een aantal is de uitgesproken mening dat de injectie-activiteiten niet moeten doorgaan of dat er geen vertrouwen meer is. Wel is een klimaat groeiende dat er open gesproken kan worden, ook met EZK en NAM waar uiteraard grote belangen liggen, en dat er een begin ligt van herstel van vertrouwen in relatief korte tijd. De vraag aan de tafel is niet de (on)wenselijkheid van de oliewinning maar de gemeenschappelijkheid, zoals vooraf afspraken maken over meer invloed uitoefenen, naast de wettelijke mogelijkheden van inspraak e.d. Naast enkele inwoners die zich spontaan aanmeldden, zijn ook gericht deelnemers uitgenodigd: Dorpsbelangen, Industrievereniging Schoonebeek, Natuurvereniging Het Stroomdal en LTO. De bestuurders zitten in de loge als toehoorder en zijn beschikbaar voor toelichting. Als disclaimer geldt dat de tafel losstaat van de vergunningprocedure. Het is goed dat de enquête uitsluitsel geeft over het standpunt van de inwoners van Schoonebeek. In het afsprakenkader staat ook dat niemand wordt weerhouden van de discussie. Het woord 'stichting' kan verkeerde beelden oproepen. Later wordt de exacte vorm besproken hoe die kan passen in het Emmense participatiebeleid. Het kader is een levend document, dat na ondertekening is aan te passen. Het bevat afspraken waar partijen elkaar aan kunnen en willen houden en speelt in op nieuwe ontwikkelingen. Het bijdragespoor is voor Schoonebeek van belang: een deel moet in de directe omgeving landen als bijdrage voor de inwoners. De heer Bouwmeester is blij dat de regionale bestuurders in hun reflectie het afsprakenkader willen bekrachtigen en borgen. Een goed geïnformeerde samenleving blijft de opdracht van de ontzorgingstafel als belangrijke basis voor het afsprakenkader. Daartoe is de inbreng van de raadscommissie ook nodig.

**Hart voor Emmen** viel de titel 'vermeend onafhankelijk' op. Hoe kijkt de heer Bouwmeester daartegenaan? Hoe is dit te rijmen met inwoners die het afsprakenkader niet willen tekenen?

**De heer Bouwmeester** heeft als opdracht onafhankelijk te zijn, al is hij daarmee niet populair bij alle belanghebbenden. Over het incident dat mevrouw Kruit aanhaalde, is goed gesproken. 8 februari was een ongelukkige opzet die niet paste bij de wensen van veel inwoners over het voornemen van de NAM. Uitleg over het afsprakenkader in wording was de bedoeling. De meerderheid vond het niet handig om de pers toe te laten bij de tafel, enkelen vonden het geen probleem. Zo zou het ook kunnen zijn bij ondertekening van het afsprakenkader. Op de vraag van de heer Bouwmeester wie het zevende concept van het kader niet steunde, was er geen neiging tot een aantekening in de notulen. Dat kan alsnog gebeuren. De ontzorgingstafel moet een representatief beeld geven van de samenleving; wil de meerderheid het kader niet, dan zij dat zo.

**Wakker Emmen** vraagt of er nog ruimte is om aan te sluiten bij de ontzorgingstafel en voor vragen en antwoorden daarover.

**De heer Bouwmeester** bevestigt beide. De bedoeling is voor zoveel mogelijk weerklank uit de omgeving te zorgen, inclusief alle zorgen. De uitnodigingen zijn vaker verspreid, want het is moeilijk mensen aan tafel te krijgen. Dit open proces gaat naar een minder open proces met de stichting met wellicht een vast aantal leden. Het is niet uit te sluiten dat de stichtingsvorm zelf ook nog onderwerp van discussie zal worden.

**ChristenUnie** hoort van één insprekerster dat zij het afsprakenkader niet wil ondertekenen. Wie in het dorp dan wel? Mogelijk via de representatieve enquête?

**De heer Bouwmeester** stelt dat de enquête niet over het afsprakenkader gaat, maar over het voornemen van de NAM om de oliewinning op te starten. De inhoud van de enquête moet overigens nog worden vastgesteld. De taak van de heer Bouwmeester is proberen in zo'n groot mogelijke gemeenschappelijkheid tot het afsprakenkader te komen. Ziet de meerderheid daar geen toegevoegde waarde in, dan ontstaat daar een nieuwe discussie over met de bestuurders en EZK.

**50PLUS** informeert door wie de heer Bouwmeester als voorzitter is gevraagd. Welk vervolg krijgt het levende document van het afsprakenkader?

**De heer Bouwmeester** zegt dat het proces een EZK-initiatief is, inclusief een ontzorgingstafel met eerst een ambtelijk voorzitterschap. Later kwam de wens voor een onafhankelijk voorzitter. De heer Bouwmeester is benaderd en voerde enkele gesprekken met NAM, EZK en de gemeente. Daarna is

hij in januari jl. aangesteld. Het kader bevat meerdere thema's die zorgen baren zoals over bouw-  
schade, mens en milieu en flora en fauna. Tegelijk zijn er de komende jaren nieuwe ontwikkelingen  
te verwachten, vandaar de keuze voor een 'levend document' dat de belangen van Schoonebeek  
moet dienen. Bijstellingen moeten door beide kanten van de ontzorgingstafel worden gefiatteerd.

**D66** informeert of de functie van de heer Bouwmeester bezoldigd is. Zo ja, is dan voor te stellen dat  
de betiteling 'onafhankelijk' in twijfel wordt getrokken? Waar komt de door enkele insprekers aan-  
gehaalde haast aan de ontzorgingstafel vandaan?

**De heer Bouwmeester** wordt betaald door EZK. Hij is er zich van bewust dat dit anders kan wor-  
den opgevat. Maar hij is bekend met besturen en netwerken, met hoe dit soort processen loopt en is  
ervaren in het omgaan met tegenstellingen. Hij weet niet hoe groot de groep was waaruit geselecte-  
teerd is, maar is ingegaan op de vraag omdat hij er een uitdaging in zag. Van meet af aan was het de  
bedoeling om eerst ruimte te bieden aan de zorgen in de omgeving en daarover tot afspraken te ko-  
men. Pas daarna volgt de stap naar de sporen 'vergunningen' en 'bijdrage'. De laatste vertoont nu  
meer overlap met het afsprakenkader, maar het vergunningenspoor is volstrekt eigenstandig: daar-  
over gaat alleen de NAM. Het is namelijk niet verstandig het vergunningentraject in te gaan alvorens  
er afspraken zijn vastgelegd met de inwoners.

**PvdA** is onduidelijk hoe de afspraken worden geborgd in het vervolgtraject richting het vervolgpro-  
ces en het vergunningentraject.

**De heer Bouwmeester** deelt de wens van een goede borging gezien de terechte zorgen. Daarom  
staat ook in het conceptkader dat de stichting 'tanden' moet hebben, met indien nodig ondersteu-  
ning vanuit de lokale en regionale overheid. De stichting is een van de mogelijke vormen, net als  
representativiteit, verantwoordelijkheid voor de communicatie e.d.

**CDA** vraagt of aan het begin afgesproken is wanneer de ontzorgingstafel een succes zou zijn. Wan-  
neer zijn de inwoners (voldoende) ontzorgd? Dit lijkt op een verkeerde verwachting die wordt ge-  
wekt met de term 'ontzorgingstafel'. Was 'afsprakentafel' niet beter geweest?

**De heer Bouwmeester** neemt waar dat over het zevende kaderconcept overeenstemming lijkt te be-  
staan. De voornaamste zorg betreft het al dan niet-doorgaan van het voornemen van de NAM en de  
gevolgen daarvan: die discussie gaat lopen in het vergunningentraject. Achteraf gezien is het inder-  
daad een gemiste kans, want nu blijkt ook bij de raadscommissie dat niet voldoende duidelijk is  
waar de ontzorgingstafel over gaat.

**PVV** stelt dat EZK aan het eind van de rit bepaalt wat er gaat gebeuren. Daar EZK de heer Bouw-  
meester betaalt, in hoeverre is hij dan nog onpartijdig?

**De heer Bouwmeester** begrijpt deze veronderstelling. Op dit moment betaalt EZK als initiatiefne-  
mer hem, omdat de rekeningen betaald moeten worden. Van betaling door de NAM is nooit sprake  
geweest. De bestuurders hebben al aangegeven dat dat niet de bedoeling is, die financiering moet  
uit de regio komen.

**Mevrouw Heine-Langenburg (inwoner)** woont al 60 jaar in Emmen. Als kind bewonderde zij de  
ja-knikkers in Schoonebeek. Het positieve aanzien van de NAM is veranderd door de gaswinning in  
Groningen. De discussie over het voornemen tot hervatting van de productie met afvalwaterinjecties  
gaat gepaard met veel commotie. Dat dit proces alleen maar verliezers kent, moge duidelijk zijn. De  
maatschappelijke kosten-batenanalyse is duidelijk. Gezien de energiearmoede en inflatie kan de re-  
gionale economie wel een extra zetje gebruiken; over het NAM-voornemen mag dus niet lichtzinnig  
worden gedacht. EZK gaat hier uiteindelijk over. Bij de inwoners leven grote zorgen over aardbe-  
vingen en bodemverzakkingen. De ontzorgingstafel was geen succes. De inwoners zijn hier boos  
over, de emoties bij de raadscommissie in Coevorden liepen ook hoog op. Het vertrouwen in de  
overheid en grote bedrijven als de NAM stonden al langer zwaar onder druk. Eventuele toekomstige  
schade moet de NAM ruimhartig vergoeden, waarbij een waarborgfonds van NAM, EZK en ge-  
meenten die vergoeding veilig kan stellen. Het is belangrijk dat de overheid dienstbaar is door de  
inwoners zoveel mogelijk bij de besluitvorming te betrekken en waar mogelijk eigen verantwoorde-

lijkheid geeft. Zij moet duidelijke taal spreken zonder te vervallen in vakjargon. Mensen moeten boven geld gaan en Schoonebeek boven de NAM. Mevrouw Heine hoopt op een wijs besluit.

**Voorzitter Wittendorp** stelt vast dat de raadscommissie in meerderheid wenst dat de behandeling van dit agendapunt nog deze avond wordt afgerond, dit in verband met de aanwezigheid van de insprekers. Dit betekent dat de overige punten worden doorgeschoven naar de uitwijkdatum van 14 maart. Hierna schorst hij de vergadering voor tien minuten.

*Schorsing*

**Voorzitter Wittendorp** heropent de vergadering.

*Eerste termijn raadscommissie*

**Wakker Emmen** vraagt zich af of de meerderheid van de inwoners achter de plannen staat en of hier voldoende draagvlak voor is. Het college stelt tegemoetkoming voor de regio als een van de speerpunten. De afspraken hierover moeten nog gemaakt worden. Een stichting moet de belangen behartigen en toezien op het nakomen van de afspraken. Dit lijkt een belangrijke schakel, maar deze moet wel voldoende technische expertise erbij krijgen. B&W menen op basis van de onderzoeken dat de keuze voor de waterinjectiemethode logisch is. Pas nadat de vergunningaanvragen zijn ingediend, is de veiligheid van mens, milieu en ondergrond definitief te beoordelen. Wakker Emmen verwachtte dat ook eerder de veiligheid al is te onderzoeken. De fractie staat met gemengde gevoelens hierin. Enerzijds lijkt het proces goed uitgedacht en zijn B&W er tevreden over, al zijn meerdere insprekers hier minder enthousiast over. Anderzijds is de vraag of er voldoende inspraak is geweest en of er voldoende draagvlak is in Schoonebeek – een van de eisen van EZK. Er waren voldoende bijeenkomsten, informatiebrieven en ontzorgingstafels en is meer dan genoeg expertise gedeeld. De inwoners konden op verschillende manieren input leveren, maar lijken zich niet massaal te hebben gemeld uit onwetendheid, desinteresse of de goede reputatie van werkgever NAM vanuit het verleden. Wakker Emmen kan uit eigen gesprekken met inwoners geen duidelijke lijn trekken over draagvlak. Wat zijn de gevolgen als de raad geen eenduidig gevoel kan uiten over het proces? Gaat de injectie wel/niet door? Verandert de oliewinning? Is de injectie op lange termijn ook nog veilig? En wie is er dan verantwoordelijk? Wat is de impact op de werkgelegenheid en het financieel gewin voor de regio als de winning niet wordt hervat? De fractie vraagt zich af hoe groot de invloed van de raad is en heeft zorgen over de veiligheid van de inwoners. Vanwege gezamenlijk draagvlak als prioriteit één is het verstandig de enquête-uitkomsten mee te wegen in het proces. Hoe denken B&W dit te kunnen doen? Als de reflectiebrief verstuurd is, is er dan nog voldoende ruimte tot aan de vergunningenfase? Hoe verloopt de borging van gemaakte en toekomstige afspraken?

**D66** merkt dat Wakker Emmen positief is over de enquête. Is de fractie ook voorstander van uitstel van het versturen van de collegebrief naar EZK?

**CDA** informeert of Wakker Emmen die brief wel of niet of aangepast wil laten versturen.

**Wakker Emmen** is voorstander van de enquête en wacht eerst de reactie van de wethouder af op de vraag over de uitkomsten van de enquête.

**PvdA** worstelt met dit onderwerp. Het liefste stopt de fractie meteen met fossiele brandstoffen, maar olie is nog in te veel producten verwerkt zonder geschikte alternatieven. Diverse verwerkingsmethoden zijn onderzocht. De keuze voor afvalwaterinjecties lijkt logisch, daar uit de NAM-onderzoeken blijkt dat met andere methoden te weinig ervaring is opgedaan. Maar echt belangrijk zijn de zorgen van inwoners die niet met technische onderzoeken zijn te beantwoorden. Emotie speelt een grote rol in dit dossier. De NAM zorgde voor werkgelegenheid en welvaart en was ooit boven elke twijfel verheven. Inmiddels zijn de twijfels na de Groningse gaswinning begrijpelijk. Mens en milieu, woningen en ook het unieke Bargerveen moeten veilig zijn: dat is de absolute voorwaarde voor de PvdA, ook op de lange termijn. De oliewinning levert 300 mensjaren (in)direct

werk op. Stopt de winning, dan is dat gat niet direct ingevuld, een belangrijk argument voor de fractie. Er moet meer dan ruimhartig worden geïnvesteerd in Schoonebeek e.o. en de kosten moeten zich redelijke verhouden tot de baten voor de NAM en haar aandeelhouders. Naast technische onderzoeken moet goed geluisterd worden naar de inwoners. De stichting moet dus een gedegen en volwaardige gesprekspartner worden van de NAM en EZK met gelijk speelveld. Welke samenstelling krijgt de stichting? Hoe wordt het afsprakenkader straks geborgd? De inwoners willen een enquête houden en daarnaast lopen nog onderzoeken, o.a. van SodM en RIVM. De PvdA adviseert het college de uitkomsten mee te nemen als daar aanleiding voor is. De fractie kan zich vinden in de hoofdlijnen van de brief, maar hoe ziet het vervolg eruit en hoe wordt de raad betrokken? EZK is weliswaar bevoegd gezag, maar hoe kunnen gemeente en inwoners straks nog invloed uitoefenen op de besluitvorming in het vergunningstraject?

**D66** vraagt of de PvdA als voorstander van de enquête ook uitstel wil bij de collegebrief.

**PvdA** verwijst naar haar gestelde vragen hierover aan B&W.

**CDA** vindt dat de reflectiebrief eerst als volgt moet worden aangepast: 1) Investeer meer tijd in creëren van draagvlak. 2) Ga pas over tot vergunningverlening als onafhankelijk is aangetoond dat een en ander veilig en verantwoord kan. Zo niet, kies een andere oplossing. TNO zet grote vraagtekens bij het rapport van RoyalHaskoningDHV. Er zou veel meer moeten gebeuren voor er kan worden geïnjecteerd. Deze conclusie zorgt voor twijfel en wantrouwen. Veiligheid staat voor het CDA voorop. 3) Ga pas over tot vergunningverlening als vooraf de bijdrage aan Schoonebeek duidelijk is. Er wordt een onderzoek genoemd naar 'de verdere meerwaarde voor de regio'. De zin '*Wij gaan ervan uit dat NAM én EZK verder gaan bijdragen aan de regio*' is naïef oud denken bij het college en gaat uit van gesteld vertrouwen, dat vooralsnog niet breed is. Maak die bijdrage vooraf concreet. Het CDA vindt dat onvoldoende ontzorgd is in het dorp en aan de ontzorgingstafel. Slechts een deel van de inwoners heeft vertrouwen in het proces, een deel niet. Gelet voorts op het grote aantal insprekers: hoe kunnen B&W menen dat het ontzorgingsspoor is afgerond? Was vertrouwen in overheid en NAM vroeger vanzelfsprekend, nu moet terecht zwaar worden geïnvesteerd in vertrouwen en draagvlak. Met alleen een ontzorgingstafel lukt dat niet: vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Het college moet de uitslag van de enquête meenemen in zijn standpunt omtrent ontzorging en draagvlak in de reactie richting EZK. Waarom heeft de gemeente het initiatief niet naar zich toegetrokken zoals bij het hoogspanningsstation Veenoord? Een stichting met alleen geïnteresseerde en goedwillende inwoners is geen goed plan: de opzet vraagt om een professionele insteek. Het college vindt dat er een gedegen basis ligt om over te gaan naar de vergunningfase. Het CDA deelt die mening (nog) niet. Eerst moeten de drie eerdergenoemde sporen worden voltooid.

**VVD** kan zich grotendeels vinden in het CDA-betoog. Wel zou de raad het initiatief moeten nemen in de enquête. Dat is geen taak voor de EOP en die moet met de kosten worden opgezaaid. En pas als de uitkomsten bekend zijn, dan pas moet over verzending van de reflectiebrief worden besloten. De VVD denkt daarbij aan het indienen van een motie. Voor het gewenste draagvlak moet zorgvuldig en uitgebreid de tijd worden genomen.

**Voorzitter Wittendorp** gaat ervan uit dat het uitspreken van het gevoelens rond de enquête evenveel zeggingskracht heeft als een motie. Maar dat is verder aan het college.

**SP** complimenteert alle insprekers voor hun bijdragen vol intensiteit en zorgen. Een jaar geleden is de LEF!-motie over dit thema unaniem aangenomen. B&W hebben zich letterlijk aan de opdrachten daarin gehouden. De tweede opdracht, de inwoners informeren en borgen van transparantie, is onvoldoende vervuld gelet op de insprekers. Aan het derde verzoek, de raad actief informeren, is voldaan. Het vierde verzoek was maximale inspanning om de mogelijke verwerkingsvarianten onderzocht te krijgen en de afvalstroom tot een absoluut minimum terug te brengen. Ten vijfde moest de NAM moest het afvalwaterinjectieproces extern laten onderzoeken. Of aan verzoek 4 en 5 is voldaan, is te betwijfelen. De NAM kiest er niet voor het afvalwater volledig circulair te verwerken.

Hebben B&W zich wel maximaal daarvoor ingespannen? Zo ja, wat precies? Ook de staatssecretaris verklaarde dat er bij een eventuele opstart sprake moest zijn van een schoner, circulair winningsproces. Dat zou het uitgangspunt voor échte ontzorging moeten zijn volgens de SP. Zolang dat niet mogelijk is, moet de gemeente niet akkoord gaan met het onzalige voornemen van de NAM. In hoeverre botst het vergunningenoverzicht van de NAM met de Wet natuurbescherming? Het noemen van nadelen en risico's bij het bijdragespoor zegt al genoeg. Er is al bodemdaling in de regio en op Groningse toestanden zit niemand te wachten. De reflectiebrief moet sowieso niet verstuurd worden. De SP stelt het college voor, EZK te benaderen om de zorgen van gemeenteraad en inwoners een-op-een over te brengen.

**PVV** dankt de sprekers en overige inwoners voor het delen van hun zorgen. Goed dat zij oog hebben voor veel details. Er is veel onrust in Schoonebeek ontstaan. TU Delft en andere deskundigen geven aan dat het injecteren van afvalwater niet zonder risico's is. De NAM moet voor 1 maart een verbeterplan aanleveren: dit is er nog niet. Tot SodM en RIVM hun definitieve oordeel hebben gegeven, moeten gemeenten en provincie afwachten. Voorts is de voorgenomen enquête onder de inwoners noodzakelijk om hun standpunt te peilen. Het college zegt de zorgen van de omgeving te voelen vanuit zijn politieke verantwoordelijkheid, maar hoe is dat mogelijk met EZK als bevoegd gezag? Is de reflectiebrief slechts een wassen neus? De PVV wil een nieuwe ontzorgingstafel oprichten in een nieuw gebiedsproces, omdat de voorzitter de schijn van belangenverstrengeling heeft. Eerst moeten de uitkomsten van de enquête bekend zijn. Alleen zo is tot meer draagvlak te komen.

**ChristenUnie** wil de aarde niet verder uitputten en er niet in stoppen wat er niet in thuishoort. De afbouw van fossiele brandstoffen past in de energietransitie. Dat is nu nog niet helemaal mogelijk, maar Emmen moet die stip op de horizon blijven afgeven. Wel is de inzet in de MKBA op brede welvaart een goede. De schrik sloeg de fractie om het hart dat schade door bevingen, bodemdaling of vervuiling in de tientallen miljarden moet lopen om het positieve saldo te doen keren – en dat bij de 8,8 miljard geraamde schade in Groningen. Moet eerst heel Schoonebeek onder de grond verdwijnen voordat de NAM concludeert dat de winning en injecties niet meer kunnen? Het voorkomen en goed, snel en royaal regelen van schade ontbreekt in de B&W-reflectie. Bij de injecties moet zoveel mogelijk zuivering plaatsvinden en de NAM moet aantonen dat dat ook mogelijk is. Dat het college heel content is met het proces, is te kort door de bocht. Na deze avond is moeilijk vol te houden dat alles koek en ei is. Het idee van de enquête lijkt een goede, ook dat de opdracht daartoe van de raad komt. De ChristenUnie wil de brief niet versturen voordat de uitkomsten van de enquête bekend zijn.

**D66** steunt het verzoek van sprekers om te wachten met de reflectiebrief totdat de uitkomsten van de enquête bekend zijn, volledig. De fractie vindt de conclusies van B&W veel te vrijblijvend. Dit is hét momentum om de NAM de optimale kaders op te leggen: dat is de gemeente aan de inwoners verplicht. Om tijd te besparen heeft D66 een (eigen) conceptbrief opgesteld die het college integraal kan overnemen. Daarin staat het volgende. De raad moet ingevolge de Gemeentewet betrokken worden bij de reflectie en is geenszins ontzorgd. Dus kunnen het vergunningen- en bijdragespoor nog niet opgestart worden. De haast van de NAM is begrijpelijk, maar voor de gemeente staat enkel het belang van de inwoners voorop. Waar dezen aanvankelijk plaats moesten nemen in de rijdende NAM-trein, neemt de gemeente het stuur over. De samenstelling van de ontzorgingstafel is niet representatief voor Schoonebeek met 20 inwoners van wie vijf van Dorpsbelangen (bij de laatste sessie zeven resp. vier). Zij geven zelf aan niet in rechtstreeks contact te staan met de overige inwoners en bovendien zijn tussentijds deelnemers vertrokken. Één inwoner moest zelfs per mail toestemming vragen van EZK, omdat de communicatie haar volledig had gemist. Bovendien wordt de pers geweerd bij de tafel. Dit leidt tot gebrek aan vertrouwen in het proces. De inwoners, voor- en tegenstanders van de oliewinning, hebben het gevoel op een rijdende trein te zijn gestapt waarvan de eindbestemming allang bekend was. De druk om het afsprakenkader te ondertekenen sluit aan bij

het vermoeden dat de NAM kan afvinken dat de omgeving ontzorgd is, zodat zij de vergunningen kan aanvragen. De gemeente gaat daar niet in mee. Inzet moet blijven dat EZK pas een vergunning afgeeft als injecteren veilig en verantwoord kan en het proces voldoende is afgestemd met de inwoners, decentrale overheden en overige belanghebbenden. Inwoners willen een enquête met professionele ondersteuning om hun mening te peilen. De gemeente wil hiervoor de tijd geven. Wakker Emmen is de grootste partij geworden dankzij twee enquêtes, dus zou het hypocriet zijn als die fractie geen waarde zou hechten aan een enquête in Schoonebeek. Aan de ontzorgingstafel moet voldoende ruimte komen voor kritische vragen. Schoonebeek mag geen wingewest Groningen 2.0 worden. De gemeente verzoekt EZK de MKBA en alle overige onderzoeken opnieuw te laten uitvoeren, daar die vol weeffouten zitten.

**VVD** vraagt of de EOP de enquête moet uitvoeren of een andere partij.

**D66** volgt graag het VVD-voorstel om de raad de opdracht daartoe te geven en uiteraard de EOP hierbij te betrekken.

**Hart voor Emmen** ziet dat de inwoners niet over de vergunning voor de afvalwaterinjectie mogen besluiten, maar wel de gevolgen ervaren. Zij zouden volledig betrokken en ontzorgd worden. Tijdens de informatieavonden lijkt het alsof de besluiten al genomen en de vragen en zorgen nog beantwoord moeten worden. De reputatie van overheid en NAM bij schadeafhandeling is zorgelijk, zoals Groningen uitwijst. Uit gesprekken met inwoners en de bijdragen van sprekers lijken de zorgen niet of nauwelijks te zijn weggenomen. In het proces zijn veel steken gevallen; de tevredenheid van B&W is niet gepast. Hart voor Emmen stelt voor, de reflectiebrief niet te verzenden, maar eerst de enquête-uitkomsten af te wachten en mee te nemen en te bespreken in de gemeenteraad.

**50PLUS** dankt de sprekers voor hun heldere betogen. Veel Schoonebekers gaan niet in mee in de injectiemethode en hebben geen vertrouwen meer. Dat is door de NAM verspeeld door de weigering om 50PLUS inzage te geven in de contracten, dat er geen enkele zekerheid is van goede ruimhartige compensatieregeling en dat het toluengehalte in de bodem in 2015 en 2020 de normwaarde in de vergunning heeft overschreden. Voorts noemt TNO drie aandachtspunten qua seismische activiteit en dat bij nut en noodzaak de aspecten veiligheid en milieu op regioniveau niet zijn benoemd, nog afgezien van de problemen die de afvoer van grondwater in droogteperiode nog meer zal geven. De fractie wil eerst de enquête afwachten en stelt voor, een hoofdelijke stemming te houden over al dan niet verzending van de reflectiebrief.

#### *Reactie college*

**Wethouder Van der Weide** memoreert dat de mededeling dat NAM haar injectieactiviteiten wilde verplaatsen van Twente naar Drenthe als een bom insloeg. Vanaf het begin hebben B&W Emmen met de gemeente Coevorden, de provincie en het waterschap de handschoen opgepakt door als randvoorwaarde te stellen: een goed proces om de inwoners vroegtijdig te betrekken en het onderzoeken van alle aspecten (dus niet alleen injectie). EZK heeft als bevoegd gezag het proces overgenomen en vraagt nu naar een bestuurlijke reflectie op het proces tot dusver. Voor de onderzoeken hebben de overheden de expertise zelf niet, daarom is TNO om een review gevraagd. Voor de daarin nog door te voeren bijstellingen is er nog tijd, omdat er nog geen vergunningaanvraag ligt. Al lopen de meningen over afvalwaterinjecties uiteen, de onderzoeken zijn volgens TNO gedegen en onderbouwd uitgevoerd. Rationeel gezien is de productkwaliteit ruim voldoende. De gemeente is geen bevoegd gezag, maar dit ontslaat haar niet van bepaalde verantwoordelijkheden. B&W hebben hun rol goed opgepakt door de gesprekken op te starten. Zij overleggen op bestuurlijk niveau niet tweewekelijks, maar wel periodiek met EZK en de NAM om bestuurlijk bijgepraat te worden en suggesties aan te reiken.

**VVD** vraagt waar het tweewekelijks overleg vandaan komt.

**Wethouder Van der Weide** licht toe dat dit doelt op het ambtelijk overleg – zie de brief. Bestuurlijk vindt dat minder frequent plaats. Het proces is er een van pionieren. B&W vinden de koers van

de staatssecretaris met de Contourennota een goede. Schoonebeek is een van de eerste gebieden waar hiermee wordt gewerkt via drie sporen: ontzorgen, bijdrage en vergunningen. De zorgen worden geadresseerd om ze te onderzoeken of ze zijn te borgen aan de ontzorgingstafel als open en dynamisch proces, waar later deelnemers bij kunnen aansluiten. De kritiek op de representativiteit met de suggestie om te zorgen voor goede terugkoppeling naar de achterban, is een goede. De ontzorgingstafel kan zich hierover buigen, omdat het een complexe klus is een gezamenlijk standpunt te filteren uit de vele meningen. Soms viel daar de opkomst tegen, maar op 8 februari kwamen liefst ruim 200 mensen opdagen: een teken dat de interesse er wel is of alsnog was gekomen. Daarna zijn vijf bijeenkomsten in klein comité geweest om individueel met mensen te spreken en zo de betrokkenheid te helpen verbeteren. Het college heeft gemeend met zijn reflectie op het gevoerde proces tot dusver EZK van een antwoord te voorzien en vooraf de gevoelens van de raad te hebben gepeild. Deze brief is een tussenstation, het eindstation is de vergunning. De NAM spreekt van 'substantiële bijdrage voor de regio': B&W gaan de NAM hieraan houden. Volgens hen zijn de onderzoeken gedegen uitgevoerd. Het proces is goed doorlopen maar nog niet afgerond, zeker na de input op 8 februari en de insprekers van vanavond.

**ChristenUnie** vraagt waarom de kanttekeningen die de inwoners bij het proces maken, nauwelijks zijn terug te vinden in de brief.

**Wethouder Van der Weide** antwoordt dat het afsprakenkader een dynamisch document is. Er moet inderdaad meer gebeuren dan het ontzorgingsspoor. De komende tijd wordt steeds bekeken wat er gaande is en worden de inwoners op kleine en grote schaal betrokken. De tweede ring is bedoeld om het gevoel op te halen op de wijze waarop wordt gesproken aan de ontzorgingstafel. Als vrijwel iedereen daar het proces waardeloos hadden gevonden, was de B&W-reflectie anders geweest.

**D66** leest in het EZK-verzoek dat het ontzorgingsspoor binnenkort ten einde komt, zodat het vergunningenspoor kan beginnen. Waarom gaan B&W mee in de haast van de NAM om het eerste spoor af te ronden? Waarom niet eerst de enquête afwachten alvorens de brief te versturen? De overheid is kampioen uitstellen, zij haalt haar eigen termijnen immers vrijwel nooit. Het moet dus geen probleem zijn de reflectiebrief later naar EZK te sturen.

**Wethouder Van der Weide** zegt dat het college gericht heeft geantwoord op de vraag van EZK. Als de ontzorgingstafel meer tijd wenst voor het afsprakenkader en niet wil dat allerlei sporen door elkaar lopen, hoort de discussie in eerste instantie daar thuis. Daar zitten NAM en EZK met de deelnemers aan tafel.

**CDA** informeert of het ontzorgingsspoor op die manier straks parallel aan het vergunningenspoor dreigt te gaan lopen. Eerst was voorgespiegeld dat de sporen volgtijdelijk zouden zijn. Deelnemers aan de ontzorgingstafel hebben nu al het gevoel in een rijdende trein te zitten.

**PvdA** ziet niet terug in de brief dat het proces naar aanleiding van de bijeenkomst van 8 februari nadere aandacht verdient. Die 'lessons learned' ontbreken.

**Wethouder Van der Weide** betoogt dat alle uitgevoerde onderzoeken nodig zijn om straks de vergunning te gaan indienen. Als men zaken uit het afsprakenkader wil borgen in de vergunning, zit daar inderdaad een overlap in. Dit moet goed afgestemd worden. Het moet niet zo zijn dat ongewenste zaken door elkaar heen lopen en het proces verstoren, maar dat is een andere discussie. Dat is het moment om aan de rem te trekken. In de brief staat dat inwoners en belanghebbenden blijvend goed geïnformeerd moeten worden en dat het gebiedsproces goed moet doorgaan. Als dat niet scherp genoeg is geformuleerd, is dat een meerwaarde van dit debat. De brief is een tussenhalte, later komen meer haltes waar de gemeente zelf bij zit. Zowel college als raad hebben de taak in te grijpen als het proces de verkeerde kant opgaat. Met draagvlak ontstaat een vierde spoor, want dat was niet het doel van het ontzorgingsspoor. Als de brief nu wordt verstuurd, verspeelt de gemeente niet de kans op later bij te sturen. Als raad en college de enquête willen inbrengen richting EZK en NAM, is dat altijd mogelijk in het proces. De reflectiebrief staat daar los van.

**50PLUS** ervaart met gekromde tenen zo vaak dat ambtelijk de tijd wordt genomen om een brief te beantwoorden. De fractie begrijpt echt niet waarom die met urgentie de deur uit moet. Waarom niet eerst wachten op de uitslagen van de enquête?

**Wethouder Van der Weide** geeft aan dat de brief dat niet uitsluit. Als de enquête een actie vraagt van de gemeente, kan dat altijd, los van de brief. Wellicht kan een gesprek met de staatssecretaris veel beter zijn dan de enquêteresultaten opnemen in de brief. Veilig en verantwoord is een van de uitgangspunten. De gevoeligheden omtrent de reputatie van de NAM in Groningen zijn begrijpelijk. De risico's voor de ondergrond moeten serieus worden genomen en olie- en gaswinning zijn beide fossiel. Uiteindelijk moet uitgegaan worden van feiten die deskundigen aanleveren in deze complexe materie. Het is aan het SodM als deskundige om te beoordelen of het injecteren veilig en verantwoord is. Op basis van de onderzoeken tot nu toe kan het college niet concluderen dat het niet veilig en verantwoord kan. Maar dat betekent wel dat dat straks bij de vergunningprocedure goed helder moet zijn. Het SodM-advies daarbij is relevant en misschien wel doorslaggevend.

**VVD** beluistert wel begrip bij de wethouder voor de emoties. Maar die komt niet overeen met die van de vele insprekers. Daarom moet de enquête eerst afgewacht worden, anders voelt het als een onomkeerbaar proces voor de VVD-fractie.

**Wethouder Van der Weide** verwijst naar zijn eerdere uitleg over de ruimte in het vervolgproces. Los van de emoties, die B&W zeker een plek willen geven, willen zij de discussie voeren op basis van feiten, cijfers en rapportages. EZK vraagt immers ook geen technisch-inhoudelijk oordeel van het college, alleen een reflectie op het proces.

**D66** wijst erop dat het oordeel van de staatssecretaris essentieel is. Hij is afhankelijk is van de input die gemeente en inwoners geven, zoals in Groningen en Twente gebeurde. Daarom is de enquête zo belangrijk, evenals andere wensen van de raad. Bij waterinjectie is de kans op aardbevingen 1 op 52: is dat 'veilig en verantwoord'?

**Wethouder Van der Weide** leest die kans niet in de rapportages. Uiteindelijk adviseert het SodM als deskundige over het bevingrisico en op grond daarvan wil het college de discussie voeren. De vergunningaanvraag ligt nog niet op tafel en daarom is de reflectiebrief een eerste stap. De formele adviesvraag naar de voorgenomen oplossing komt op later moment. De stichting is geen doel maar een middel om zaken te borgen. Het lijkt goed te bekijken of dit de beste organisatievorm is en indien bestuursrechtelijk mogelijk, is het ideaal dit te borgen in de vergunningvoorwaarden. Hier hebben B&W aandacht voor. Zij hebben gemeend het bijdragespoor geen deel te laten zijn van de reflectie, omdat dit net is opgestart. Wel zal dat spoor duidelijk moeten zijn voorafgaand aan de vergunningfase. Het college constateert dat injectie een kwalitatief betere en schonere vorm is dan de winning in Twente, daar de leidingen niet meer voor transport hoeven te worden gebruikt en de NAM nieuwe putten en materialen gebruikt zonder roetstoffen. Het is niet volledig circulair, maar alle overige varianten zijn onderzocht, waarmee aan het gevraagde is voldaan.

**SP** hoort dat het college de NAM aan haar uitspraken houdt over de 'substantiële bijdrage' aan de regio Zuidoost-Drenthe. Geldt dat ook voor die van de staatssecretaris dat er geen vloeistoffen in de bodem worden geïnjecteerd die er nog niet in zaten?

**Wethouder Van der Weide** vindt dit selectief shoppen in diens uitspraken. De staatssecretaris heeft ook meermalen verklaard dat het proces in Schoonebeek anders, schoner en circulaarder moet dan in Twente gebeurde. Volgens de onderzoeken voldoet de voorgenomen oplossing daaraan. Die eisen zullen naar verwachting onderdeel zijn van de vergunning. Het is aan de staatssecretaris om te beoordelen in hoeverre er wordt voldaan aan de voorwaarden.

**SP** vindt de uitspraak richting de NAM dapperder dan die richting de staatssecretaris.

**Wakker Emmen** verzoekt in de brief het voorbehoud mee te nemen dat verzending van de brief niet impliciet groen licht voor het hele verdere proces inhoudt.

**Wethouder Van der Weide** vindt dat de brief niet uitstraalt: 'ga uw gang, we horen nog wel wat het wordt'. Hij luistert goed naar de opvattingen in de commissie en daar zit variatie tussen. B&W zullen bekijken of dit aanleiding geeft tot een of meer aanpassingen in de brief.

#### *Tweede termijn insprekers*

**De heer Rave** dankt de commissie en wethouder, die de vragen goed inhoudelijk beantwoord heeft. De bijeenkomst op 8 februari was niet bepaald bevredigend. Daarna heeft de heer Rave in een van

de vervolgsessies de NAM, een organisatie met groot intellectueel kapitaal, gevraagd de contouren te schetsen wat zij zou komen brengen. De NAM heeft hem om een voorstel gevraagd en de heer Rave kreeg daar vandaag een reactie op: de NAM zat er zelf ook mee dat het onbevredigend voelde om de inwoners feitelijk zonder antwoord naar huis te sturen. Het spoor loopt, maar de NAM heeft een stapje terug gedaan. De heer Rave verwacht van de NAM en ook EZK op termijn wel een antwoord. Bij ontzorgen hoort ook een bijdrage, want ook daar zijn zorgen over: of die er wel komt en zo ja, waar. Het ontzorgingsspoor moet dus integraal worden meegenomen in het proces.

**De heer Vredeveld** is niet politiek geëngageerd, maar had altijd begrepen dat de raad het hoogste bestuursorgaan is. Verbazingwekkend was een week eerder dat de raad van Coevorden met allerlei wijzigingsvoorstellen op de brief kwam in plaats van haar verantwoordelijkheid te nemen. Die oproep doet de heer Vredeveld op dit moment expliciet aan de raad van Emmen.

**De heer Pat** ziet het meenemen van de enquête op voorhand als zeer cruciaal in de bestuurlijke reactie richting Den Haag. Daar kan de raad een grote stem in hebben. De uitkomsten zijn wat er leeft onder de bevolking en daar kan eenieder voordeel mee doen, ongeacht de uitkomsten.

**De heer Siersema** hoort de wethouder stellen dat uitgegaan wordt van het SodM-advies, maar gebleken is dat EZK dat lang niet altijd overneemt. Hoe kan het dat de raad zo weinig vragen stelt over de stikstofuitstoot van de NAM? Die produceert al tien jaar vervuiling zonder natuurvergunning en dat vlak naast Natura 2000-gebied Bargerveen waar de overheid fors in investeert en waarvoor zelfs boeren worden uitgekocht. Met deze landelijke problematiek met een slot op agrarische activiteiten, woningbouw e.d. is het van de zotte dat de NAM zomaar haar gang kan gaan. Het is niet te verwachten dat de NAM zich straks ineens aan het afsprakenkader gaat houden. Dat het Rijk eraan meewerkt, is te verklaren: 40% van de winst is belasting. Dat de gemeente eraan zou meewerken, zou niet getuigen van goed fatsoen richting de eigen bewoners of andere lokale bedrijven die zich wel aan de wet houden. De NAM moet haar activiteiten bij Schoonebeek stoppen. De gemeente moet pas medewerking gaan verlenen en de reflectiebrief gaan versturen nadat de NAM de natuurvergunning heeft verkregen en zich als een fatsoenlijk bedrijf gedraagt.

**Mevrouw Ensink** leest in de brief dat B&W tevreden zijn over de afspraken met de NAM en EZK en het gevoerde gebiedsproces met drie sporen. Ontzorgen geldt voor het hele proces, vergunnen moet gebeuren ter afhechting en de bijdrage moet vooraf keihard en SMART worden vastgelegd. Dan is er meer draagvlak. Wachten op de enquête is goed, maar wat als die anders dan verwacht uitpakt? Wordt dit dan bij een aardbeving tegen de inwoners en de gemeente gebruikt? In compensatie kan men niet wonen. Het afsprakenkader is formeel nog niet ontvangen door de commissie: daarin staan de afspraken die het college moet borgen – zie de brief. Waar is het mandaat van de raad? Is zij bereid dat kader later te behandelen en de reflectiebrief ter besluitvorming te laten voorleggen? Bovendien moet het kader bestuursrechtelijk worden vastgelegd in de vergunning. Welke van de fracties gaan de alternatieve D66-brief mede ondertekenen en naar EZK sturen? Wat is het belang van de haast in dit proces? Mevrouw Ensink roept de raad op, haar rol alsnog te pakken.

**Mevrouw Mulder** heeft blijkbaar de communicatie over het meedenken gemist. De stichting lijkt een formele status te krijgen die over schadeafhandeling en overige cruciale zaken moet gaan beslissen. Bij de kans op aardbevingen en de manier van ontzorgen is mevrouw Mulder niet zonder meer ervan overtuigd dat er veilig en verantwoord wordt gehandeld. SodM adviseert en EZK mag het naast zich neerleggen en SodM mag achteraf alleen toetsen op de vergunningvoorwaarden en dat bij het lozen van 3 miljoen liter chemicaliën per jaar. Mevrouw Mulder verzoekt de brief aan te houden, de enquête af te wachten en de resultaten opnieuw te bespreken.

**De heer Bosman** ziet deze avond een herhaling van de zeer slechte film van Coevorden. Hij nodigt de commissie uit de brief van D66 zelf op te sturen en niet te wachten op het college.

**De heer Van Hees** roept de commissie op, de rake woorden van mevrouw Ensink ter harte te nemen. De raad moet haar rol pakken. De indruk ontstaat dat de voorgestelde reflectiebrief hoe dan ook verstuurd moet worden. Die haast is onverstandig. De staatssecretaris lijkt ontvankelijk om de uitkomsten van de enquête mee te nemen in zijn afwegingen. Dorpsbelangen heeft de commissie gevraagd mee te denken met de enquêtevragen en financieel bij te dragen in de onkosten. Dan kan de EOP andere goede zaken doen van zijn budget.

**De heer Bouwmeester** is helder dat er draagvlak is voor de enquête, met consequenties voor de vergunning. Kan het gevolgen hebben voor het ontzorgingsspoor? Dat is nog lang niet afgerond. Het afsprakenkader ligt er als input voor de vergunning. De heer Bouwmeester is altijd bereid dit zevende concept te bespreken met de raad – uiteraard na dit aan de ontzorgingstafel te hebben voorgelegd. Een volgende keer komt de heer Bouwmeester daar graag op terug.

#### *Tweede termijn raadscommissie*

**Wakker Emmen** meent dat de reflectiebrief wel verstuurd kan worden. De voorzitter van de ontzorgingstafel bevestigde net nog eens dat er nog genoeg momenten zijn om daarbij aan te schuiven en er nog voldoende ruimte is om de enquêteresultaten mee te nemen in het proces. De reflectie is geen vrijbrief voor herstart van de oliewinning, dus het is verstandig dit expliciet toe te voegen aan de brief. Het college moet scherp blijven op het afsprakenkader en de raad adequaat informeren. De EOP moet ondersteuning krijgen waar nodig. De fractie is benieuwd naar de natuurvergunning en stelt onderzoek hiernaar op prijs.

**D66** vraagt welke voordelen Wakker Emmen ziet bij het nu al verzenden van de brief. Hier zit een groep inwoners die eerst de enquête wil afwachten. Dat moet toch ook het gevoel van de commissie zijn?

Het gevoel van **Wakker Emmen** is dat daar geen nadelen aan kleven. De enquête kan volgens de wethouder later nog meegenomen worden ongeacht de uitkomsten. De brief bevat verder geen zaken die schade kunnen berokkenen aan het proces.

**PvdA** gaat ervan uit dat de reflectiebrief op punten wordt aangescherpt. Het is een tussenstap. In het vervolgproces worden de enquête-uitkomsten en nog uit te voeren onderzoeken meegenomen en het afsprakenkader wordt bestuursrechtelijk goed geborgd.

**CDA** is duidelijk dat er op dit moment absoluut geen draagvlak is onder de inwoners voor het verlopen proces en het verzenden van de reflectiebrief. Het ontzorgingsspoor is feitelijk een afspraken-spoor, waarbij de commissie en ook de inwoners het kader nog niet kennen. Daarom moet er meer tijd worden genomen om draagvlak te creëren middels een door de gemeente gefaciliteerde enquête. Er moeten noodremmen komen voor als er geen draagvlak is, het injecteren niet veilig en verantwoord kan en de bijdragen aan Schoonebeek niet duidelijk zijn.

**VVD** stelt met spijt vast dat enkele partijen niet luisteren naar de sprekers. Dus zit er niets anders op dan een motie vreemd aan de orde in te dienen in de raadsvergadering, waarbij met de reflectiebrief wordt gewacht tot de uitkomsten van de enquête bekend zijn.

**SP** onderschrijft het betoog van het CDA volledig. In hoeverre botst het vergunningenoverzicht met de Wet natuurbescherming? De raad zou de enquête moeten omarmen en de kosten van Dorpsbelangen moeten vergoeden. De reflectiebrief moet niet verstuurd worden, zeker niet in deze vorm. De SP is benieuwd naar de herziene versie naar aanleiding van de input van de commissie.

**PVV** wil wachten met de brief op de uitkomsten van de enquête. Het komt niet op een dag aan.

Het gevoel van de **ChristenUnie** wordt er niet beter op. De wethouder zoekt naar de gemene deler en gaat daar wat van maken. De vraag is wat uit de black box van het college komt, of de raad de herziene versie nog te zien krijgt of in de raadsvergadering nog kan bespreken. Welke ruimte kunnen B&W daarin geven? De fractie neemt graag het aanbod van de voorzitter van de ontzorgingstafel aan om het afsprakenkader in de commissie te bespreken.

**Voorzitter Wittendorp** neemt het laatste verzoek mee naar het presidium.

**D66** vraagt of de notulen van de overleggen tussen gemeente, NAM en EZK gedeeld kunnen worden met de raad. Waarom is het afsprakenkader nog niet ontvangen? Kan de raad dit nog bespreken, op voorstel van de heer Bouwmeester, mits de ontzorgingstafel het daarmee eens is? Zijn de kosten van de enquête te vergoeden door de gemeente, inclusief ondersteuning bij het adressenoverzicht voor verzending? **D66** wil zich niet laten opjagen door de NAM, maar stelt het belang van de inwoners voorop. Er moet tijd en ruimte komen voor de enquête en dus moet er worden gewacht met het verzenden van de reflectiebrief. EZK kan wel even wachten, dat doet de overheid immers ook regelmatig bij haar inwoners. Wil het college niet wachten met de brief, dan moet het de raad voldoende serieus nemen door de aangepaste versie eerst voor te leggen. Dan weet **D66** ook wat men in de eigen brief aan EZK moet voorleggen.

Het gevoel van **Hart voor Emmen** wordt lopende de vergadering er niet beter op. De fractie kan zich niet voorstellen met welke versie het college nu kan komen en kan de huidige versie absoluut niet ondersteunen. Hart voor Emmen ondertekent graag de **D66**-brief om mee te zenden. De raad moet de enquête van de EOP praktisch en financieel ondersteunen.

**50PLUS** deelt het gevoel van de voltallige oppositie in de raadscommissie.

#### *Reactie college*

**Wethouder Van der Weide** bespeurt gemengde gevoelens bij de commissies omtrent proces en inhoud. Het college zal bespreken wat dit betekent voor aanpassing van de brief en hoe de raad daarbij wordt betrokken. Hoe dan ook zullen B&W hun best doen voor de raadsvergadering daarover met een procedurebrief te komen. De enquête is een initiatief van onderop, waarvoor waardering. Het college wil graag die ondersteuning bieden die Dorpsbelangen nodig heeft. De heer Bouwmeester heeft de vragen van **D66** over het afsprakenkader en het vervolgproces al beantwoord. De provincie is bevoegd gezag bij handhaving op de Wet natuurbescherming. Het is de rol en verantwoordelijkheid van de NAM de juiste aanvragen in te dienen. Daar de provincie aan de overleggen deelneemt, is die procedure geborgd.

**D66** is blij met de toezegging over de procedurebrief. Gaat die gepaard met een conceptbesluit zodat de raad daar een klap op kan geven? Of is de brief informatief en verstuurt het college de reflectiebrief op eigen initiatief?

**Wethouder Van der Weide** wijst op de collegebevoegdheid. B&W hebben gemeend het gevoel van de raad te peilen. Op basis van deze discussie zullen B&W mogelijk met aanpassingen van de reflectiebrief komen en nog terugkomen op welke vervolgprocedure het meest passend is.

**ChristenUnie** wil, gelet op de gevoelens van de commissie, die procedurebrief dan niet als ingekomen stuk ontvangen.

**Voorzitter Wittendorp** stelt vast dat dit onderwerp in twee termijnen is behandeld en schorst de vergadering om 1.17 uur.

#### *Schorsing*

**Voorzitter Wittendorp** heropent de vergadering op dinsdag 14 maart, 19.30 uur.

### **3. Presentatie: Ontwikkelingen zuidelijke bufferzone Bargerveen 29'50"-50'15"**

**Mevrouw Plumers (projectleider Prolander)** en **mevrouw Vrieling (beleidsmedewerker gemeente Emmen)** houden de presentatie.

**VVD** informeert of alle agrarische percelen al zijn aangekocht. Er wordt bij droogte water onttrokken aan het IJsselmeer, maar ook elders vanuit de gemeente?

**De dames Plumers en Vrieling** antwoorden dat alle planpercelen zijn aangekocht via ruilverkaveling en dus beschikbaar zijn. Er zijn talloze berekeningen gemaakt om het totale hydrologische systeem in kaart te brengen. De wateraanvoer bij droogte wordt geoptimaliseerd, dus alleen voor zover strikt noodzakelijk. Het is zeker niet de bedoeling dat dit ergens tot nieuwe droogte leidt. Nog belangrijker is om het bestaande water zo goed mogelijk vast te houden. De wateraanvoer is niet alleen bedoeld voor de natuur maar ook als buffer voor de landbouw.

**Hart voor Emmen** vraagt of beide bestemmingsplannen in één aanvraag worden gecombineerd. Wordt op de aangekochte percelen op dit moment gemest? Zo niet, dan is er geen sprake van stikstofreductie. Wat voor soort stikstofuitstoot gaat het om?

**De dames Plumers en Vrieling** lichten toe dat het om twee bestemmingsplannen gaat, maar die worden wel gekoppeld. Vandaar de voorkeur beide gelijktijdig in procedure en dus ter inzage te brengen. Voor de stikstofberekening moet worden aangetoond dat er bemest is. De gronden worden nog verpacht tot aan de uitvoering in september. Dan wordt voornamelijk ammoniak ingeruild, omdat het om mestaanwendingsemmissies gaat. De toename in uitstoot tijdens de aanlegfase betreft materieel en dat betreft voornamelijk stikstofoxide.

**PvdA** ziet naast de behoefte aan rust en stilte in het gebied ook plannen voor horeca en ecolodges. Staat dit niet op gespannen voet met elkaar?

**Mevrouw Vrieling** beluisterde als eerste reactie van omwonenden dat er geen bungalowpark hoeft te komen. Er is wel behoefte aan meer reuring in het gebied. Zelfvoorzienende ecolodges duiken steeds vaker op in the middle of nowhere, met minimale omgevingsbelasting als bewuste keuze. Van de westzijde richting oost wordt het gebied steeds rustiger ten behoeve van de natuurbeleving: daar hoort ook een verblijfsmogelijkheid bij. Daarbij de opmerking dat het met 220 hectare een groter gebied is dan het op de kaart lijkt.

**CDA** vraagt of de uitbreiding direct de Natura 2000-status krijgt en welke gevolgen dat heeft voor de omringende landbouw.

Volgens **mevrouw Vrieling** krijgt de zuidelijke buffer geen Natura 2000-status, het wordt onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland.

**D66** maakt zich zorgen om de droogte vanwege de afgelopen zomers. Hoe ziet de verdeling van de wateraanvoer over natuur versus landbouw eruit? Zijn de plannen van de NAM erin meegenomen, die bij herstart van de oliewinning miljoenen liters water nodig heeft? Geeft dit problemen?

**Mevrouw Vrieling** zijn veel optimumberekeningen gemaakt om zo min mogelijk water aan te voeren en zoveel mogelijk eigen water te gebruiken. Met het minimumpeil wordt dit ook voor de natuur geborgd. Voorts zijn er afspraken met boeren over de peilen aan de zuidzijde, die het waterschap gaat handhaven. Tussen provincie en waterschap zijn afspraken gemaakt over de prioritering bij de waterbestemmingen: eerst natuur en dan landbouw. De NAM-plannen vormen geen onderdeel van de berekeningen. Het is aan de NAM om de effecten op het Natura 2000-gebied in beeld te brengen. Zij zal ook veel energie gebruiken, met stikstofeffect tot gevolg. Het overleg over het tijdig opruimen van de oude winputten verloopt goed.

**Wakker Emmen** hoorde van een zienswijze. Wat was de inhoud? Zijn er al initiatiefnemers voor de horeca en lodges bekend? Wordt met Duitsland samengewerkt over de zuidelijke buffer?

**De dames Plumers en Vrieling** antwoorden dat er een zienswijze was van een bedrijf uit Emmen over met name stikstof. Een zienswijze uit Duitsland ging vooral over waterpeilen en tussenliggende afstanden: hier vindt overleg over plaats. De derde zienswijze van LTO betrof de relatie tussen stikstof en de ganzen in het gebied: dit baart LTO zorgen. Afspraak in de bestuurscommissie is om

deze aandachtspunten te bespreken en zorgen weg te nemen. Via openbare verkoop wordt gepoogd initiatiefnemers voor de horeca en ecolodges te trekken. Er zijn al geluiden over één geïnteresseerde. Er is contact over de zuidelijke bufferzone met Duitsland, waar ander beleid is. De afstemming rond de waterpeilen vindt plaats met Prolander, daarnaast vindt die ook met de provincie plaats.

4. **Spreekrecht niet-geagendeerde onderwerpen: n.v.t.**

5. **Rondvraag: n.v.t.**

6. **Bespreken C-stukken: n.v.t.**

7. **Bespreken B-stukken**

7A. Delegatiebesluiten in het kader van de Omgevingswet

*Eerste termijn*

**Wakker Emmen** is positief over beide besluiten, maar vraagt zich af wat er gebeurt als de raad het in meerderheid eens is met het ene besluit en niet met het andere. Het eerste besluitpunt is een voor initiatiefnemers belangrijke delegatie naar het college wat de snelheid in het vaak als stroperig ervaren besluitvormingsproces verhoogt. Beslispunt 2 is vooral belangrijk voor de gemeente die moet zorgen voor een gezonde en veilige leefomgeving. Via een voorbereidingsbesluit zijn ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dit moet snel gebeuren en kan door B&W geschieden. Er komt een periodieke evaluatie, maar liefst niet met te lange tussenpozen: Wakker Emmen stelt het eerste jaar per kwartaal voor en daarna om het halfjaar en dan jaarlijks en verzoekt bij elk van zo'n besluit de raad vooraf kort te informeren. Graag een toelichting op de jaarlijkse besluitenlijst in de bijlage. Hoe ziet de terugkoppeling daarvan uit? Ook met bijgaande motivatie?

**PvdA** ziet als een van de pijlers vroegtijdige participatie en een vlot en soepel proces. Het zijn dynamische documenten waar de raad nog ervaring mee moet opdoen, periodieke evaluaties zijn een must. Hoe ziet die eruit en op welke onderdelen? Hoe wordt de raad daarin meegenomen?

**CDA** vindt het voorstel in lijn met de presentatie. De fractie vindt het prima dat het college het voortouw neemt en de raad jaarlijks informeert over de planwijzigingen.

**VVD** ziet een vlotter en simpeler proces altijd als een goede zaak. Delegatie is een vrij zwaar middel. Er is uitsluitend invloed via beleidsregels, zoals bij overheveling van gemeentelijke verordeningen naar het omgevingsplan, met mogelijke wijzigingen tot gevolg. Welke verordeningen en wijzigingen betreft het hier? Welke beleidsregels gaan B&W voor bestaand vastgoed binnen de bebouwde kom hanteren? Een frequenter dan jaarlijks overzicht van de planwijzigingen lijkt wenselijk voor de vinger aan de pols. Is per kwartaal mogelijk of via de Berap of de besluitenlijst?

**ChristenUnie** sluit zich aan bij betoog van Wakker Emmen. Vanwege de gewenning aan de nieuwe Omgevingswet is periodieke evaluatie voor de vinger aan de pols nodig, zeker bij veel veranderingen. Dus liever een frequenter dan jaaroverzicht van de planwijzigingen: eerst per kwartaal en dan per halfjaar.

**D66** denkt dat een delegatiebesluit met een sneller proces voordelen voor college en inwoners kan hebben. Voor de raad(scommissie) ook, vanwege minder vergadertijd. Loopt de raad niet het risico invloed te verliezen? De begripsbepalingen zijn te wijzigen zolang deze geen wezenlijke wijzigingen voor de omgeving betekenen. Wat is 'wezenlijk'? Toevoeging van tien woningen of minder binnen de bebouwde kom heeft minder ruimtelijke impact qua infrastructuur. Maar de impact voor omwonenden kan groot zijn, bijvoorbeeld bij beeldbepalende woningen. Worden dan de normen uit

de Woon- en Woonzorgvisie toegepast? Hoe is de norm van tien woningen ontstaan? De argumentatie bij het besluit geeft vertrouwen. Graag een reactie op de frequentie van de evaluatie.

**50PLUS** vraagt zich af in hoeverre de raad invloed heeft op het aanwijzen en schrappen van gemeentemonumenten. De fractie wil daarbij liever zelf de vinger aan de pols houden.

**Hart voor Emmen** begrijpt de snellere manier van aanvragen voor een kortere doorlooptijd. Dit is niet de juiste weg. De raad mag dan niet besluiten over die plannen. Welke afwegingen hebben B&W gekozen voor het mandaat? Dit om te voorkomen dat de raad buitenspel komt te staan.

#### *Reactie college*

**Wethouder Van der Weide** omschrijft als doel van de Omgevingswet: snellere procedures. De crux is dat de raad nog meer kaderstellend wordt en de uitvoering nog meer bij het college komt te liggen. Fracties die dat niet willen, gaan in tegen de Omgevingswet en Emmen wordt dan landelijk een vreemd eend in de bijt. Bovendien zijn de wettelijke termijnen sterk verkort van 26 naar acht weken. Delegatie betekent dat een beleidskader wordt opgenomen als administratieve handeling, zodat B&W ermee kunnen werken. Het is geenszins de bedoeling een verordening anders te verwerken in een omgevingsplan. Het is niet zinvol dat de raad later nog eens iets vaststelt waarover eerder al is besloten. Voorbereidingsbesluiten worden in Emmen niet zo veel genomen, de overige wel, dus dan is het logischer er een overzicht van te verstrekken. Bij belangrijke voorbereidingsbesluiten, bijvoorbeeld politiek gevoelige of verstrekkende, neemt het college vooraf contact op met de raad. Jaarlijks evalueren is vooral bedoeld uit efficiencyoverwegingen, omdat een overzicht sec niet veel meerwaarde heeft. B&W stellen voor het eerste jaar halfjaarlijks te evalueren, zodat de raad een goed beeld van zo'n overzicht krijgt. Daarna zou het jaarlijks kunnen. Bij veel besluiten wordt nu al geanticipeerd op tijdig evalueren. Bij een raadsinformatiebijeenkomst richting 2024 wordt dit een van de thema's. De norm tien woningen binnen de bebouwde kom komt uit de bindend-advieslijst. Uiteindelijk moet het aantal woningen passen bij een bestemmingsplan. Het antwoord op de vraag naar de definitie van wezenlijke wijzigingen volgt schriftelijk.

#### *Tweede termijn*

**VVD** vindt een evaluatiefrequentie van een half jaar in het eerste jaar een goed voorstel.

Ook **ChristenUnie** vindt die toezegging voldoende en gaat daarmee akkoord.

**Hart voor Emmen** blijft zich afvragen waarom niet gekozen is voor mandaat. Dan kan de raad nog tijdig aan de rem trekken bij het college. De definities van mandaat en delegatie staan in de Omgevingswet, de Awb én in de Gemeentewet.

#### *Reactie college*

**Wethouder Van der Weide** komt schriftelijk terug op het juridische verschil tussen delegatie en mandaat. De raad kan altijd wijzigingen of correcties aanbrengen indien zij daar behoefte aan heeft.

**Voorzitter Wittendorp** stelt vast dat dit raadsvoorstel (vooralsnog) als B-stuk naar de raad gaat.

#### 7C. Vaststellen Participatiebeleid Omgevingswet Emmen

##### *Eerste termijn*

**CDA** vindt het goed dat de gemeente in aanloop naar de nieuwe Omgevingswet alvast wil werken met nieuw participatiebeleid, met een proefperiode om te testen en evalueren. Is bij inwerkingtreding van de nieuwe wet evalueren niet te laat? Dan is er eventueel nog bij te stellen.

**Wakker Emmen** ziet in het beleid bevestigd dat participatie absoluut meer inhoudt dan een informatieavond. Goed dat aandacht is voor ondersteuning zoals de quick scan of een conceptaanvraag. Vertraagt het laatste niet te veel? De ervaring is dat een reactie hierop erg lang op zich laat wachten. Hoe positief ook, niet elk participatietraject wordt geaccepteerd door de omgeving. Andersom is natuurlijk ook het geval. Bij geen of onvoldoende participatie: verzoek aan B&W is om de raad in te lichten over het ingrijpen bij een delicaat initiatief. Immers, niet uit te sluiten is dat een dergelijk initiatiefnemer contact zoekt met de raad als politiek orgaan, dat een proces niet onnodig moet verstoren of verlengen.

**PvdA** betoogt dat via participatie omwonenden of belanghebbenden kunnen meepraten met initiatieven in de leefomgeving. De fractie hoopt dat processen dan sneller verlopen, maar garantie is er niet. Hoe zorgt de gemeente ervoor dat participatie meer wordt dan een vinkje? De invulling is namelijk aan initiatiefnemer en is geen weigeringsgrond voor een vergunning. Van belang is dat zowel initiatiefnemers als omwonenden voldoende geïnformeerd worden over wel of geen participatie: dan is een quick scan goed als verwachtingsmanagement. De gemeenteraad is bevoegd tot wijzigen van een omgevingsvisie en moet dan in de praktijk een participatieplan vaststellen. Klopt dit? Het lijkt goed de komende tijd te experimenteren en evalueren tot aan de invoering van de nieuwe Omgevingswet, zodat de opgedane ervaringen zijn te verwerken in het toekomstige beleid.

**SP** ziet de kanttekening dat door het beleid eerder vast te stellen, er anticiperend op de geest van de nieuwe Omgevingswet kan worden gewerkt met een proef- en evaluatieperiode. Zijn er gevolgen als de invulling van de wet nog gewijzigd wordt? Hoe groot is de kans op onjuiste besluiten? Valt zoiets dan achteraf nog te herstellen?

**ChristenUnie** vindt participatie belangrijker dan de vinkjes 'draagvlak vergroten' en 'minder zienswijzen'. Gelukkig is het derde element dat een initiatief of beleid er beter van wordt. Inwoners weten heel goed wat er in hun leefomgeving gebeurt en wat beter kan. Met dit beleid wordt hun positie volwaardiger. Wel moet de gemeente een open houding hebben. De opdracht ligt bij de initiatiefnemer, de gemeente geeft sturing en handreikingen daarbij. Dat is ook voor inwoners belangrijk, zodat ze weten dat ze serieus worden genomen. De uitkomst van de participatie is niet doorslaggevend voor de beoordeling van een vergunning. Als die wordt afgewezen vanwege niet-voldoen aan wet- en regelgeving, maar het proces toch positief is verlopen, is een afwijzing juist wat men niet wil horen. Is het niet beter dat bij het vooroverleg al vast te stellen, om een onnodig participatietraject te voorkomen? Graag meer reflectie op de positie van de raad. Die is te weinig uitgewerkt in het voorstel. Het wordt spannend als B&W veel op pad zijn met participatie, maar de raad in de tussentijd niet aan zet is. Dit vraagt de komende tijd om een nadere verkennende discussie.

**GroenLinks** ziet participatie als essentieel, dus de fractie is positief over dit voorstel. Wel baart het zorgen dat de initiatiefnemer zelf de vormgeving bepaalt, waarna de gemeente het vinkje kan zetten. Kan de wethouder deze zorgen wegnemen?

**D66** ziet een helder en logisch opgebouwd beleidsdocument. De quick scan is handig om betere besluiten te kunnen nemen. D66 is positief over dit voorstel en de mogelijkheid om richting 2024 alvast te experimenteren en evalueren. Als er geen participatieplicht is maar de burens gaan wel in verweer, wat moet er volgens dit beleid gebeuren?

**VVD** ziet goede richtlijnen in deze prima participatienota. Jammer dat zij vormvrij en daarmee zeer ruim zijn. Het blijft zoeken, daar bij het ene initiatief participatie verplicht is en bij het andere niet. Er zijn meer richtlijnen voor externe plannenmakers dan de gemeente zelf: zij hanteert een passend participatieniveau bij een initiatief. Dat is vrij vaag. De burger verwacht mee te kunnen denken. Dus

moeten vooraf de gevolgen en vormen van participatie duidelijk zijn. Graag nadere richtlijnen hiervoor, op te nemen in een beleidsnota.

#### *Reactie college*

**Wethouder Van der Weide** is blij te vernemen dat de commissie de beleidskaders goed ontvangt. In de informatiebijeenkomsten kon zij zich goed voorbereiden hierop. Er moet enige borging zijn dat de participatie goed plaatsvindt: naast de wet zelf moet een initiatiefnemer die drive wel hebben. Participatie varieert naar omvang, impact en soort initiatief. De gemeente wil de initiatiefnemer met haar expertise faciliteren via de handreiking en een quick scan. Dat het niet meer dan een vinkje wordt, is niet uit te sluiten. Hopelijk pakt een initiatiefnemer dit goed op, maar hij is er verantwoordelijk voor. Gebeurt dat niet, dan kunnen B&W op verschillende manieren ingrijpen, maar zonder weigeringsgrond. Dat is het spanningsveld. Doel is om voor acceptatie, draagvlak en wellicht meer begrip te zorgen. De gemeente maakt daarbij de finale afweging of het proces goed is verlopen. Daarbij zijn de vastgestelde kaders mede bepalend bij een ruimtelijke ontwikkeling. Keer op keer uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet is irritant, anderzijds geeft dit ongeveer een half jaar meer tijd voor experimenten met en evaluaties van dit beleidsplan. Streven is hier in het derde kwartaal 2023 bij de raad op terug te komen. Wanneer wel of niet ingrijpen bij een niet-goed verlopen participatieproces hangt van de specifieke situatie af. Daar moet het komend halfjaar ervaring mee worden opgedaan met een balans tussen werkbaarheid en de rol van de gemeente.

**Wakker Emmen** vraagt of dit ook voor vergunningvrije bouwwerken betreft.

In principe niet volgens **wethouder Van der Weide**, maar dat hangt af van de situatie. Bij eenvoudige plannen kan alleen informeren al voldoende participatie zijn. Hoe om te gaan als participatie leidt tot iets wat niet conform beleid is? Het is te vroeg dit nu al vast te leggen in deze nota. Het wordt maatwerk om gemotiveerd af te wijken van beleid in relatie tot de wens van de gemeente zelf en precedentwerking. Dat is een interessant thema bij de experimenten de komende tijd en in latere discussies met de raad. Voor verweer is er de beroep- en bezwaarprocedure. De illusie moet niet zijn dat participatie altijd tot een bevredigende uitkomst leidt. De Omgevingvisie borduurt als concretisering voort op de Strategienota en is dé ruimtelijke nota voor de toekomst. Daarbij moeten nogal wat beleidsdocumenten worden voorbereid. Het lijkt goed tegen die tijd de onderlinge verwachtingen tussen raad en college te bespreken, zoals ten aanzien van een participatieplan, maar die discussie zou wat B&W betreft breder kunnen.

#### *Tweede termijn*

**VVD** vindt bij participatie ook goede onderlinge communicatie tussen initiatiefnemer en ontvanger een essentieel element voor een goed verloop.

**ChristenUnie** stelde alle fracties een nadere verkenning voor van de positie van de raad in dezen, maar kreeg geen reactie. De fractie beraadt zich nog op hoe dit opnieuw aan de orde te stellen.

#### *Reactie college*

**Wethouder Van der Weide** is het helemaal eens met de VVD dat communicatie altijd van twee kanten moet komen, want soms is er ruis op de lijn.

**Voorzitter Wittendorp** stelt vast dat dit raadsvoorstel als A-stuk naar de raad gaat.

### **8. Bespreken A-stukken:**

#### **8A. Bestemmingsplan 'Nieuw- Dordrecht, Bladderswijk OZ 100-101'**

**CDA** is voor dit voorstel. Opmerkelijk is wel dat onder de noemer 'inwoning' een twee-onder-een-kapwoning is gebouwd. Hoe is die indertijd vergund?

#### *Reactie college*

**Wethouder Van der Weide** heeft die historie niet paraat, maar komt hier schriftelijk op terug. Uiteindelijk is uit de ruimtelijke beoordeling ter plekke dit als aanvaardbaar gebleken. Dat hier twee woningen zijn gebouwd, is ruimtelijk ook een logische keuze.

**Voorzitter Wittendorp** stelt vast dat dit raadsvoorstel als A-stuk naar de raad gaat.

**8B. Bestemmingsplan 'Nieuw-Weerdinge, Eerste Kruisdiep WZ 76'**

**Voorzitter Wittendorp** stelt vast dat dit raadsvoorstel als A-stuk naar de raad gaat.

**10. Vaststellen verslag vorige vergadering**

**10A. Vaststellen notulen gezamenlijke raadscommissie van 7 februari 2023**

**Voorzitter Wittendorp** stelt vast dat de notulen van 7 februari 2023 ongewijzigd worden goedgekeurd, onder dankzegging aan de notulist.

**11. Ingekomen stukken vanuit het college/presidium**

**Hart voor Emmen** wil graag stuk 11A agenderen voor de eerstvolgende commissie, de motivering volgt.

**Voorzitter Wittendorp** wijst erop dat die motivering dan uiterlijk maandag 20 maart om 12.00 uur bij de griffie binnen moet zijn.

**12. Overige ingekomen stukken: n.v.t.**

**13. Sluiting**

**Voorzitter Wittendorp** sluit de vergadering op dinsdag 14 maart om 20.55 uur onder dankzegging.